

ŠARIŠSKÉ MICHAĽANY

Prieskumy a rozbory
pre územný plán obce

Jún 2022

Zákazka: Prieskumy a rozborov obce Šarišské Michaľany
 Obstarávateľ: Obecny úrad Šarišské Michaľany
 Zhotoviteľ: Ateliér URBEKO s.r.o.
 Konštantínova 3, 080 01 Prešov
 Urbanizmus: Ing.arch. Vladimír Ligus
 Grafické práce: Jana Kačmariková

Obsah

A.	TEXTOVÁ ČASŤ	4
1.	ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ZADANÍ	4
2.	VYMEDZENIE ÚZEMIA	4
3.	ROZBOR ŠIRŠÍCH VZŤAHOV, VÝZNAM A FUNKCIA SÍDLA V OSÍDLENÍ	5
4.	ROZBOR ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA	5
5.	PRÍRODNÉ PODMIENKY	6
6.	PRIESTOROVÉ USPORIADANIE A FUNKČNÉ VYUŽITIE PLÔCH	8
7.	STAVEBNOTECHNICKÝ STAV BUDOV	10
8.	DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL A BYTOVÝ FOND	10
9.	SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	13
10.	KULTÚRNE A VÝTVARNÉ HODNOTY PROSTREDIA	15
11.	HOSPODÁRSKA ZÁKLADŇA	16
12.	REKREÁCIA, KÚPEĽNÍCTVO A CESTOVNÝ RUCH	17
13.	DOPRAVA A DOPRAVNÉ ZARIADENIA	18
14.	VODNÉ HOSPODÁRSTVO	22
14.1	Zásobovanie pitnou vodou	22
14.2	Kanalizácia	24
14.3	Vodné toky	25
15.	Zásobovanie elektrickou energiou	26
16.	Spoje a telekomunikačné zariadenia	28
17.	Zásobovanie plynom a teplom	29
18.	HODNOTENIE SYSTÉMU ZELENÉ	30
19.	OCHRANA PRÍRODY	32
20.	ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	33
21.	Zájmy obrany štátu	34
22.	SÚHRNNÉ ZHODNOTENIE MOŽNOSTÍ VYUŽITIA ÚZEMIA A VYTÝČENIE HLAVNÝCH ÚLOH K RIEŠENIU	34

B. TABUĽKOVÁ ČASŤ

.....

Tab.č.1 - Obyvateľstvo a bytový fond

Tab.č.2 - Občianske vybavenie

Tab.č.3 - Doprava - plochy dopravy a dopravných zariadení

Tab.č.4 - Doprava - prehľad kapacít dopravných plôch

Tab.č.5 - Zariadenia technickej infraštruktúry

Tab.č.6 - Urbanistická ekonómia

C, GRAFICKÁ ČASŤ

.....

<i>Výkr.č. 1 - Širšie vzťahy</i>	<i>1:50 000</i>
<i>Výkr.č.2 - Komplexný urbanistický rozbor riešeného územia</i>	<i>1:5 000</i>
<i>Výkr.č.3 - Rozbor dopravy</i>	<i>1:5 000</i>
<i>Výkr.č.4 - Rozbor vodného hospodárstva</i>	<i>1:5 000</i>
<i>Výkr.č.5 - Rozbor energetiky</i>	<i>1:5 000</i>
<i>Výkr.č.6 - Problémový výkres</i>	<i>1:10 000</i>
<i>Výkr.č.7 – Krajinnoekologický plán</i>	<i>1:10 000</i>

A. TEXTOVÁ ČASŤ

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O ZADANÍ

Spracovanie prieskumov a rozborov (P+R) obce Šarišské Michaľany objednal Obecný úrad Šarišské Michaľany ako podklad pre vypracovanie územného plánu obce na základe rozhodnutia obecného zastupiteľstva o potrebe spracovania nového územného plánu obce. Cieľom spracovania P+R je vypracovať potrebné podklady pre proces návrhu a schvaľovania územného plánu obce. Šarišské Michaľany mali spracovaný územný plán z roku 2010, aktualizovaný v rokoch 2013 a 2015, ktorý však už neposkytoval dostatočný podklad pre riadenie rozvoja obce v súlade s potrebami a požiadavkami jej obyvateľov. Pred vedením obce stojí aktuálna otázka ďalšieho rozvoja sídla a ďalšej výstavby v ňom a v celom jeho katastri, a z toho vyplývajúca potreba mať spracovaný, prerokovaný a schválený nový územný plán obce.

Cieľom prieskumov a rozborov je na základe prieskumu v teréne, územnoplánovacích podkladov a ostatných záväzných podkladov získať poznatkov o stave a možnostiach vývoja priestorového usporiadania a funkčného využívania územia, určenie problémov a stretov záujmov v riešenom území, potrebných na spracovanie zadania, konceptu a návrhu územnoplánovacej dokumentácie obce (§19c odst.1 zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov).

Samotné práce na prieskumoch a rozboroch boli začaté v apríli 2022. Mapový podklad bol spracovaný podľa mapy evidencie nehnuteľností doplnenej na základe prieskumu obce v júni až júli r.2022.

Pri spracovaní P+R boli okrem vlastných prieskumných prác a podkladov poskytnutých Obecným úradom použité aj tieto podklady:

1. ÚPN Prešovského samosprávneho kraja z r.2019
2. Atlas SSR, SAV Bratislava, 1980
3. Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov r.2001, 2011 a 2021, SŠÚ Bratislava

2. VYMEDZENIE ÚZEMIA

Riešeným územím pre územný plán obce je vlastné katastrálne územie obce. Pre riešenú obec je to katastrálne územie **Šarišské Michaľany** okr. Sabinov. Je zobrazené na výkrese č.2 "Rozbor katastrálneho územia" v mierke 1:10 000.

Názov k.ú.	kód obce	číslo k.ú.	výmera k.ú.
Šarišské Michaľany	525235	860557	933 ha

Záujmovým územím obce je územie priľahlé ku katastrálnemu územiu obce, ktorého funkčné využívanie a priestorové usporiadanie ovplyvňuje funkčné využívanie a priestorové usporiadanie vlastného územia obce. Pre obec Šarišské Michaľany sú to katastrálne územia susedných miest Sabinov a Veľký Šariš a obcí Gregorovce, Uzovce, Jakubovany, Ražňany, Ostrovany a Medzany.

Podrobnejšie riešené územie P+R tvorí súčasne zastavané územie obce, t.j. všetky funkčné plochy priamo súvisiace so stavbami pre bývanie, občiansku a technickú vybavenosť, rekreáciu a výrobu v samotnej obci. Túto plochu je možné rozšíriť o plochu známych investičných zámerov.

Rozsah zastavaného územia je 129 ha intravilánu a ďalších 9,6 ha skutočne zastavaných plôch, spolu teda 138,6 ha. Zastavané územie obce je zobrazené na hlavných výkresoch v mierke 1:5000.

3. ROZBOR ŠIRŠÍCH VZŤAHOV, VÝZNAM A FUNKCIA SÍDLA V OSÍDLENÍ

Obec Šarišské Michaľany sa nachádza v okrese Sabinov v Prešovskom kraji, 1,5 km juhovýchodne od okresného mesta Sabinov a 10 km severozápadne od krajského mesta Prešov. Leží v urbanizovanej sídelno-poľnohospodárskej krajine širšieho údolia stredného toku Torysy vo významnom košicko-prešovskom ťažisku osídlenia a na kežmarsko-torskej rozvojovej osi. Sídлом prechádza historická cesta spájajúca Šariš so severným Spišom a juhovýchodným Poľskom, dnešný dopravný koridor medzinárodného významu tvorí cesta I. triedy, elektrifikovaná železničná trať a cyklomagistrála. Historicky to bola významná obec, ktorá vznikla v spojitosti s hradom Šariš, dlhodobo bola sídlom šľachtického rodu Szirmayovcov. V 2.polovici 20.storočia bol v nej vybudovaný významný farmaceutický podnik Imuna, čím sa z poľnohospodárskej obce stala priemyselným sídlom. S výstavbou závodu bola spojená aj výstavba novej časti obce sídliskového typu s bytovými domami a objektmi občianskej vybavenosti, čím sídlo nadobudlo charakter malého mesta. Obec bola strediskovou obcou, vďaka čomu v nej bola vybudovaná občianska vybavenosť aj pre spádové územie obcí Ostrovany a Medzany. Obec je obytno-výrobným a obslužným sídlom, lokálnym ekonomickým a obslužným centrom spádového územia, počtom obyvateľov patrí k veľkým obciam. Vďaka svojej výhodnej polohe v území, dobrému technickému vybaveniu územia a vhodnému životnému prostrediu je sídlom so stálym rastom počtu obyvateľov a pretrvávajúcim záujmom o bývanie i zamestnanosť v ňom.

4. ROZBOR ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA

Záujmovým územím obce Šarišské Michaľany sú katastrálne územia susedných miest Sabinov a Veľký Šariš a obcí Gregorovce, Uzovce, Jakubovany, Ražňany, Ostrovany a Medzany. Veľký Šariš, Medzany a Gregorovce patria do okresu Prešov, ostatné sídla (vrátane Šarišských Michalian) do okresu Sabinov.

Je to územie v strednej časti údolia Torysy, medzi pohorím Čergov a Šarišskou vrchovinou, ktorého dominantou je Šarišský hradný vrch. Územie tvorí poľnohospodárska krajina so sústredenými sídlami. Prírodnou osou územia je rieka Torysa, prírodnou a historickou dominantou Šarišský hradný vrch s hradom Šariš.

Najvýznamnejším susedom obce je mesto Sabinov, nachádzajúce sa severne od Šarišských Michalian v údolí Torysy. Je zo susedov najväčším sídlom, je to okresné mesto s obslužnou funkciou, vyššou občianskou vybavenosťou aj ponukou pracovných príležitostí, ktorá sa môže významne rozšíriť výstavbou navrhovaného priemyselného parku Hôrka. Spája ich cesta I. triedy č.68 s navrhovanou preložkou formou severovýchodného obchvatu Šarišských Michalian, Sabinova a Pečovskej Novej Vsi, pripravenej na výstavbu. Šarišské Michaľany a Sabinov spája aj elektrifikovaná železničná trať a úsek medzinárodnej cyklomagistrály Eurovelo 11, vedenej pozdĺž železničnej trate. V kontaktnej zóne územia oboch sídiel, v lokalite Lúky v k.ú. Orkucany medzi železničnou traťou a cestou I. triedy, je v územnom pláne Sabinova navrhovaná plocha pre výrobu a skladovanie, medzi železničnou traťou a riekou Torysa územie pre ťažbu nevyhradeného nerastu (štrku).

Druhým významným susedom je mesto Veľký Šariš, obytno-výrobné sídlo s ponukou pracovných príležitostí. Spája ich cesta I. triedy č.68 s navrhovanou preložkou formou severovýchodného obchvatu Šarišských Michalian, elektrifikovaná železničná trať a úsek

medzinárodnej cyklomagistrály Eurovelo 11, vedenej pozdĺž rieky Torysa. Kontaktnou zónou oboch obcí je oblasť záhradkárskych osád na pravom brehu Torysy juhozápadne od obce za športovým areálom. Zo Šarišských Michalian vedie turistická trasa na Šarišský hrad, ktorý je v katastri Veľkého Šariša.

Významným susediacim sídlom je aj obec Ostrovany, nachádzajúca sa severozápadne od Šarišských Michalian. Pre toto obytné sídlo s doplnkovou poľnohospodárskou funkciou plnia Šarišské Michalany funkciu obslužného sídla (pôvodne strediskovej obce) službami v oblasti občianskej vybavenosti (obchod, školstvo, zdravotníctvo). Ostrovany sú demograficky najrýchlejšie rastúcou obcou v dotknutom záujmovom území.

Južne od Ostrovian sa nachádza obec Medzany, obytno-výrobné sídlo s poľnohospodárskou výrobou. So Šariškými Michal'anmi je spojená cestou III. triedy aj účelovou spevnenou cestou, čo tiež umožňuje jej obyvateľom využívať služby aj pracovné príležitosti v Š. Michal'anoch.

Ostatné susedné obce (Ražňany, Jakubovany, Uzovce a Gregorovce) sú obytno-výrobné obce s poľnohospodárskou výrobou, ktoré nemajú priame cestné spojenie so Šariškými Michal'anmi, a preto ani priame funkčné vzťahy s nimi. V katastri obce Ražňany sa nachádza športové letisko, ktorého ochranné pásma a roviny zasahujú aj do katastra Šarišských Michalian, využívanie územia a výstavbu v ich území však prakticky neobmedzujú.

Vzhľadom na blízkosť sídiel v tomto území je prirodzené vzájomné využívanie a dopĺňanie služieb existujúcich v jednotlivých mestách a obciach. Vyššia občianska vybavenosť je dostupná v okresnom meste Sabinov a krajskom meste Prešov. V katastri obce Ražňany je regionálna skládka odpadu, využívaná na zvoz komunálneho odpadu z celého regiónu. Kooperácia sídiel v tomto území sa prejavuje aj vo využívaní spoločnej technickej infraštruktúry. Mestá Sabinov a Veľký Šariš a obce Ražňany, Ostrovany a Šar. Michalany sú pitnou vodou zásobované z Prešovského skupinového vodovodu. Sabinov, Ražňany a Jakubovany sú súčasťou skupinovej kanalizácie s ČOV v Sabinove-Orkucanoch, vo výstavbe je napojenie do tejto sústavy aj Šarišských Michalian. Obce a mestá v tomto území sú zásobované zemným plynom z VTL plynovodu DN200 prechádzajúceho záujmovým územím východne od Šarišských Michalian a Sabinova a elektrickou energiou z kmeňových 22 kV VN elektrických liniek.

Spolupráca obcí v tomto regióne je inštitucionalizovaná v regionálnom združení obcí Horná Torysa. Z hľadiska územného je základným bodom spolupráce spoločný rozvoj technickej infraštruktúry územia.

5. PRÍRODNÉ PODMIENKY

5.1.GEOLÓGIA

Na geologickej stavbe riešeného územia sa podieľajú typické treťohorné flyše vo vnútrokarpatskom paleogéne. Prevažná časť územia leží na flyšových vývoch z vrchného až spodného eocénu, charakteristických premenlivým podielom pieskovcov, ílovcov a slieňovcov. Dno údolia Torysy vyplňajú štrkové nívne sedimenty - splashy. Na tomto podklade sa vyvinuli kvartérne útvary - fluviálno-nívne sedimenty v údolí Torysy, v seevrej časti katastra fluviálne sedimenty stredných riečnych terás.

Z hľadiska inžinierskej geológie sa kataster obce nachádza v regióne karpatského flyšu - flyšových vrchovín. Dno údolia vyplňajú piesčité štrky triedy B, na svahoch prvej riečnej terasy sa striedajú nesúdržné a súdržné zeminy tried B+C+D, vyššiu seevrnú a východnú časť územia tvoria skalné a poloskalné horniny tr.A1 a A2 – ílovce, slieňovce a pieskovce.

Záujmové územie leží v oblasti s maximálnou intenzitou zemetrasení do 6° MCS.

V dotknutom území sa nenachádzajú zistené výhradné ložiská nerastov. Ako využiteľné nerastné suroviny sú evidované riečne štrky, využiteľné ako stavebný materiál.

5.2.HYDROGEOLÓGIA

Kvartérne sedimenty v severnej a východnej časti katastra majú dobrú pórovú priepustnosť a stredne vysokú zvodnenosť (III. stupeň). Štrky a piesky v údolí Torysy majú veľmi dobrú pórovú priepustnosť a veľmi vysoké zvodnenie, vhodné na vodohospodárske využitie.

5.3.KLIMATOLÓGIA

Pri vytváraní podnebia daného územia má vplyv celková zemepisná poloha, smer prevládajúcich vetrov a nadmorská výška. Klíma jednotlivých častí územia závisí aj od konfigurácie terénu, expozície svahov, zalesnenosti a pod.

Kataster obce leží v teplej oblasti, okrsku mierne teplom, vlhkom, s chladnou zimou. Klíma je mierne teplá kotlinová. Priemerná teplota v januári býva -2 až -3 °C, v júli 17 až 18,5 °C. Ročné zrážky sa pohybujú v rozmedzí 600 až 800 mm. Počet dní so snehovou pokrývkou je priemerne 115, priemerná maximálna výška snehovej pokrývky je cca 25 cm. Počet letných dní je od 50 do 55, vykurovacie obdobie trvá priemerne 225 dní v roku.

Poznámka: uvedené údaje sú z obdobia 2. polovice 20. storočia pred nárastom prejavov klimatickej zmeny.

5.4.POVRCH

Riešené územie sa z hľadiska geomorfologického nachádza v provincii Západné Karpaty, subprovincii Vonkajšie Západné Karpaty, v Podhôľno – magurskej oblasti. Kataster patrí k Spišsko – šarišskému medzihoriu, časti Šarišské podolie.

Reliéf územia je mierne členitý, nadmorská výška rastie smerom z dna údolia Torysy smerom na severovýchod do pahorkatiny predhoria Čergova. Prevýšenie terénu v katastri dosahuje cca 77 m. Najnižšie položené miesto je na jeho juhovýchodnom okraji pri toku Torysy s výškou 275 m n.m., najvyššie položené miesto je v severovýchodnej časti katastra s výškou 352 m n.m. Stred obce sa nachádza v nadmorskej výške 300 m n.m.

Na väčšine plochy katastra prevládajú hnedé pôdy nasýtené a nenasýtené, sprievodné hnedé ilimerizované pôdy. Samotná obec leží v údolí Torysy, v oblasti kde sú nivné karbonátové pôdy.

Územie patrí do oblasti západokarpatskej flóry, obvodu východobeskydskej flóry. Väčšina katastra patrí do okresu Východné Beskydy, podokresu Šarišská vrchovina. Potenciálnu prirodzenú vegetáciu tvoria prevažne zmiešané dubovo-hrabové lesy (Carpinium betuli). V nive rieky Torysa sú prirodzené jaseňovo-brestovo-dubové a jelšové lužné lesy. Takmer celý kataster je odlesnený, menšia plocha lesa je len na jeho severnom okraji. V súčasnej skladbe drevín v sprievodnej zeleni rieky Torysa prevládajú vrbý, jelše a topole, v lese sa vyskytujú buky, duby, hraby, ale aj javory, čerešne a borovica lesná. Erózne ryhy a neudržiavané pasienky masívne zarastajú náletovými krovínami a drevinami (trnka, hloh, ruža šíповá, baza, breza, borovica).

5.5.KRAJINNÁ EKOLÓGIA

Dané územie leží v oblasti, ktorú z hľadiska prírodných krajinných typov zaradujeme do oblasti montánnej krajiny mierneho pásma. Údolie Torysy je mierne teplá kotlinová krajina, niva s nivnými pôdami a mäkkým lužným lesom s jelšou sivou. Najvyššia časť katastra zasahuje do oblasti prolúviálnej pahorkatiny so sprašovými hlinami a dubohrabinou.

Súčasná krajina je poľnohospodárska kotlinová oráčinová krajina so sústredeným vidieckym sídlom.

Hydrickým biokoridorom nadregionálneho významu je rieka Torysa.

5.6. POTENCIÁL KRAJINY

Z hľadiska krajinného potenciálu sa katastrálne územie Šarišské Michaľany delí na dve oblasti, ale celé je územím s vysokým potenciálom na hospodárske využitie. Južná a západná časť územia v údolí Torysy je oblasťou vhodnou na polyfunkčné využitie, je vhodná na urbanizáciu do úrovne ústredných miest, výstavbu zovretej usmernenej komunikačnej siete, má vyrovnanú až pozitívnu vodnú bilanciu a priemerný až vysoký potenciál na poľnohospodársku výrobu. Severná a východná časť katastra je oblasťou vhodnou na trifunkčné využitie - na výstavbu malých až ústredných miest, usmernenú až všesmernú komunikačnú sieť ale len s podpriemerným potenciálom na poľnohospodársku výrobu.

Táto charakteristika predurčuje predmetné územie na ďalší rozvoj osídlenia.

Územie nie je plošne zasiahnuté nepriaznivými vplyvmi na životné prostredie.

6. PRIESTOROVÉ USPORIADANIE A FUNKČNÉ VYUŽITIE PLÔCH

Katastrálne územie Šarišské Michaľany má rozlohu 933 ha. Z toho je 44 ha lesa a 644 ha poľnohospodárskej pôdy, z nej 560 ha ornej (60 % plochy katastra). Evidované vodné plochy majú 24 ha. Zastavané plochy majú výmeru 138 ha, ostatné plochy 80 ha, spolu zaberajú 23,4 % ha katastra. Obec leží vo centrálnej časti svojho katastra, ktorý zabieha z údolia Torysy severným a východným smerom do pahorkatiny Šarišského podolia.

Základné funkčné členenie katastrálneho územia obce vychádza z historického vývoja, prírodných podmienok a potenciálu územia. V severnej a východnej časti katastra, ktoré ležia na miernych svahoch a rovinatých plochách pahorkatiny Šarišského podolia, prevláda orná pôda a trvalé trávne porasty s výskytom krajinej zelene len okolo vodných tokov a na strmých svahoch. Je to poľnohospodársky prevažne veľkovýrobne využívané územie s vhodným členením na ornú pôdu a trvalé trávne porasty. Južná a západná časť katastra leží na údolnej nive rieky Torysa, je to sčasti poľnohospodársky využívané územie, ale je tu aj najväčší výrobný areál a areály vodných zdrojov (Imuna, VVS) a prírodný koridor rieky Torysa. Vodný zdroj – studňa s vymedzenými ochrannými pásmami I. stupňa – patriaca do sústavy Prešovského skupinového vodovodu (PSV), je vybudovaný aj vo východnej časti katastra.

Obec Šarišské Michaľany je historickým sídlom. Prvá písomná zmienka o nej je z roku 1248, to znamená, že existovala už v období prvých zachovaných písomných dokladov o tomto území. Dotknuté územie však bolo osídlené už od eneolitu (staršej doby kamennej), o čom svedčí niekoľko archeologických lokalít v katastri obce (Fedelemka, Za verchom, Ortáše, Bogone) a susedných Ostrovian. Samotná obec sa vyvinula z pôvodnej poddanskej osady vybudovanej v podhradí hradu Šariš.

Obec bola dlhodobo poľnohospodárskym sídlom a patrila medzi stredne veľké obce. Základom pôdorysu pôvodnej obce bola zástavba okolo kostola a cesty od kostola po kaštieľ, neskôr doplnená aj výstavbou pozdĺž ciest do Sabinova a ku železničnej stanici na trati vybudovanej na ľavom brehu rieky Torysa v roku 1870. V 50.- rokoch 20. storočia nastala vo vývoji obce významná zmena súvisiaca s výstavbou samostatného areálu závodu Imuna v južnej časti katastra obce, za riekou Torysa. To podnietilo aj bytovú výstavbu v obci, počet obyvateľov obce sa za desať rokov zdvojnásobil a rýchly rozvoj obce pokračoval až do osemdesiatych rokov 20. storočia. Obytná ľavobrežná časť obce sa postupne vyvinula ako kompaktné sídlo skupinového cestného typu, pôdorys obce sa rozvíjal v priestore medzi cestou I. triedy a železničnou traťou výstavbou rodinných domov

a vo východnej časti výstavbou bytových domov doplnenou občianskou vybavenosťou. Pri križovatke ciest I. a III. triedy (Prešovská a Jarková ulica) vzniklo novodobé centrum obce tvorené nákupným strediskom a parkovými plochami, na opačnom konci areálu bytových domov boli vybudované materská a základná škola. V druhej polovici 20.storočia pôdorys obce doplnila aj výstavba areálu poľnohospodárskej veľkovýroby - hospodárskeho dvora JRD na severnom okraji obce aj poľnohospodárskeho letiska východne od neho. Sídliškový typ zástavby bytovými domami, výstavba objektov občianskej vybavenosti v centre obce a plánovitá výstavba nových ulíc rodinných domov dodala obci charakter malého mesta.

Obec má priestorovo jasne vymedzené centrum, obytné zóny, výrobné zóny, športový areál a rekreačné zóny záhradkárskych osád. Centrom obce je priestor v okolí Prešovskej ulice od nákupného strediska po obchod pri bývalej sýpke, kde sa nachádza prevažná časť zariadení obchodu a služieb. Samostatné zóny občianskej vybavenosti tvoria administratívno – obslužná zóna obecného úradu a bývalého detského domova na ulici Kpt. Nálepku v juhozápadnej časti obce, zóna cirkevných objektov (kostol, Farské centrum), domu smútku a cintorína na ulici M.R. Štefánika v severozápadnej časti obce a školská zóna na ulici Pod lesíkom v severnej časti obce. Samostatnú zónu tvorí areál miestneho futbalového ihriska a bývalého kultúrneho domu za mostom cez Torysu pri ceste vedúcej k Imune. Zariadením občianskej vybavenosti je aj areál Pohoda na okraji areálu Imuny pri ceste do Ostrovian. Obytnú zónu medzi cestou I. triedy a železničnou traťou tvorí zástavba rodinnými domami, obytnú zónu v severnej časti obce z veľkej časti zástavba bytovými domami. Výrobné areály sú v troch lokalitách. Najväčším je samostatný areál farmaceutického podniku Imuna v južnej časti katastra, druhým pôvodný areál poľnohospodárskeho dvora JRD na severnom okraji obce, dnes z väčšej časti využívaný na nepoľnohospodárske podnikateľské činnosti. Menším výrobným zariadením je objekt spoločnosti Ekopak na Jarkovej ulici, pôvodný areál liehovaru/pekárne na ulici J.A.Komenského už prestal slúžiť svojmu účelu a je v likvidácii. Miestnymi rekreačnými zónami sú záhradkárske osady pri Toryse za futbalovým ihriskom a východne od hospodárskeho dvora. Na území obce sa nachádzajú aj viaceré špecifické funkčné plochy. Plochou dopravy je areál poľnohospodárskeho letiska v lokalite Ortáše severovýchodne od obce, železničnej trate a zastávky na južnom okraji obce, ale aj koridor pripravovanej výstavby preložky cesty I. triedy - severovýchodného obchvatu obce. Plochami technickej infraštruktúry sú areály vodných zdrojov podniku Imuna medzi Torysou a samotnou Imunou a na východnom okraji katastra pri Veľkom potoku, aj prečerpávacej stanice splaškových vôd na ľavom brehu Torysy. Špecifickou funkčnou plochou v západnej časti katastra je oblasť ťažby štrkov medzi železničnou traťou a Torysou, po ktorej zostávajú v danom území vyťažené priestory zaplavené podzemnou vodou, vyžadujúce si rekultiváciu územia. Ostatné časti územia obce sú využívané na poľnohospodársku výrobu, len malá plocha hospodárskeho lesa je pri severnej hranici katastra.

Osobitným prvkom funkčného využitia územia obce je tok Torysy, ktorá preteká katastrom v smere severozápad – juhovýchod. Pôvodne to bol meandrujúci tok v štrkových nánosoch zarastajúcich vrbami, jelšami a topoľmi. Po postupných úpravách toku a výstavbe protipovodňových hrádzí sa vytvorilo medzihrádzové územie ochránené pred záplavami aj na pravobrežnom území, aj keď nie na tzv. storočnú, ale po most len na 50-ročnú a pod mostom na 20-ročnú vodu. Ľavobrežné územie je ochránené železničným násypom.

Obec Šarišské Michaľany je obytné sídlo s evidovanou súčasne zastavanou plochou 129 ha. V skutočnosti má zastavané územie 138,6 ha zastavaných a tzv. ostatných plôch. Najväčší podiel v jeho zastavanom území zaberajú obytné plochy a k nim prislúchajúce plochy súkromnej zelene, t.j. prídumových záhrad a záhumienkov. Vysoký je aj podiel výrobných plôch vďaka rozsiahlemu areálu spoločnosti IMUNA-PHARM. Dostatočný je

podiel plôch základnej občianskej vybavenosti. K občianskej vybavenosti patrí aj športový areál - futbalové ihrisko a maloplošné ihriská. V obci je pomerne malý podiel plôch verejnej zelene a v katastri krajiny zelene, z čoho väčšinu tvoria plochy sprievodnej krajiny zelene v okolí rieky Torysa.

V súčasne zastavanom území nie sú väčšie rezervné nezastavané plochy. Hustota obyvateľov prepočítaná na celé zastavané územie je 20,4 ob/ha.

7. STAVEBNOTECHNICKÝ STAV BUDOV

Pôvodná obytná zástavba obce nesie typické znaky východoslovenských roľníckych obytných a hospodárskych budov. Domy boli prízemné jednotraktové trojpriestorové domy z pálených aj nepálených tehál (valkov) alebo zmiešaného muriva. Vyskytuje sa aj tzv. "ganek", presahujúcou strechou krytý podstienok so stĺporadím po celej dĺžke obytného domu. Hospodárske stavby boli prevažne drevené. Vzhľadom na dostupnosť kameňa sa v pôvodnej zástavbe častejšie ako inde vyskytujú aj stavby z kameňa, a to obytných aj hospodárskych budov a aj oplotenia pozemkov kamennými múrmi. Pôvodný kaštieľ a jeho hospodárske budovy boli stavbami zo zmiešaného muriva – pálenej tehly a kameňa, hospodárske budovy z kameňa a dreva, väčšina sa však nezachovala. Zástavba z povojnových rokov nesie typické znaky podľa obdobia jej výstavby, sú to objekty z trvanlivých materiálov, murované aj panelové a montované stavby, so šikmými aj plochými strechami. V obci sú aj bytové domy, výšková hladina stavieb je rôznorodá, od jedného do siedmich nadzemných podlaží, najvyššie stavby sú v centre obce.

Zástavba je z hľadiska veku a typu domov zmiešaná, aj keď v jednotlivých častiach obce je väčší podiel budov z jedného obdobia výstavby tak, ako sa rozširoval jej pôdorys. V obci jednoznačne prevládajú budovy z obdobia po roku 1950. V obci nie je ucelená zóna so zastaralou alebo stavebne nevyhovujúcou zástavbou, vhodná k plošnej asanácii alebo prestavbe.

Podľa prieskumu v teréne bolo v obci v júli roku 2022 celkom 637 budov, z toho je 445 rodinných domov, 28 bytových domov, 26 objektov občianskej vybavenosti, 86 výrobných stavieb a stavieb technickej vybavenosti, a 52 objektov slúžiacich rekreácii. Prevládajú objekty stredného veku vo vyhovujúcom stavebno-technickom stave, ktorých je 401 (63 %). V dobrom stavebnotechnickom stave je 217 budov (34 %). Medzi ne sú započítané aj zrekonštruované a zateplené budovy. Väčšina budov sú objekty postavené po roku 1945, prevažne z pevných materiálov, jedno- až sedempodlažné (bytové domy Pondelok a Utorok v centre obce). Väčšina z nich pri dostatočnej údržbe a prípadnom zvýšení technického štandardu inštalácií môže naďalej slúžiť pôvodnému účelu. Jednotraktové rodinné domy je však potrebné prestavať z dôvodu morálneho zastarania - nevhodnej dispozície a plošného štandardu domu.

V obci je aj 19 schátralých objektov, z toho 17 neobývaných rodinných domov a 1 obývaný bytový dom, ktoré je potrebné urýchlene zrekonštruovať alebo nahradiť novostavbami.

8. DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL A BYTOVÝ FOND

Obec Šarišské Michaľany počtom obyvateľom 2832 podľa sčítania v roku 2021 patrí medzi veľké vidiecke sídla. Z hľadiska tempa rastu počtu obyvateľov v dlhodobom období patrí ku rastúcim sídlam. V poslednom období počet obyvateľov obce stagnuje.

Tab.č.1 Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov:

rok	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
počet obyv.	1434	1853	2411	2555	2658	2854	2832

Podľa výsledkov sčítania ľudu, domov a bytov v obci väčšinu obyvateľov tvoria ženy (1429 z 2832, t.j. 50,46 % v roku 2021).

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva obce: (údaje Slovenského štatistického úradu):

	0-14 roč.	15-59 roč.	60+ roč.	celkom
rok 2001	600 22,6%	1656 62,3%	402 15,1%	2658 100%
rok 2011	523 18,3%	1831 64,2%	500 17,5%	2854 100%
rok 2021	516 18,2%	1830 64,6%	486 17,2%	2832 100%

Obec Šarišské Michaľany patrí z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva k sídlam so stagnujúcou populáciou. Svedčí o tom nízky podiel predproduktívneho obyvateľstva a zvyšujúci sa podiel ľudí v produktívnom veku.

$$\text{Index veku populácie: } I_{2001} = \frac{P_{0-14 \text{ roč.}}}{P_{60+ \text{ roč.}}} \cdot 100 = \frac{600}{402} \cdot 100 = 149,3$$

$$\text{Index veku populácie: } I_{2011} = \frac{P_{0-14 \text{ roč.}}}{P_{60+ \text{ roč.}}} \cdot 100 = \frac{524}{500} \cdot 100 = 104,8$$

$$\text{Index veku populácie: } I_{2021} = \frac{P_{0-14 \text{ roč.}}}{P_{60+ \text{ roč.}}} \cdot 100 = \frac{516}{486} \cdot 100 = 106,2$$

Napriek zníženému podielu predproduktívneho obyvateľstva počet obyvateľov je relatívne stabilný, čo pozitívne ovplyvňuje migrácia do sídla spojená s novou výstavbou v obci. Počet obyvateľov mierne stúpal do roku 2015, od toho času mierne klesá. V súčasnej dobe však vzrastá záujem o výstavbu rodinných domov, čo sa prejavuje zvyšujúcim sa počtom stavebných povolení, čo by následne malo mať pozitívny vplyv na počet obyvateľov v obci a jeho stabilizáciu.

Obyvateľstvo obce je homogénne z hľadiska národnosti (91,8% slovenská) aj konfesijného (79,9% rímskokatolícke náb.).

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov, odvodený od súčasného vývoja počtu obyvateľov obce:

rok	2001	2011	2021	2030	2040	2050
počet obyvateľov	2658	2854	2832	2875	2920	3000

Tento predpoklad môže byť zmenený väčšou investíciou do oblasti zamestnanosti alebo bytovej výstavby v obci alebo blízkom okolí.

BYTOVÝ FOND

Stav bytového fondu bol skúmaný podľa výsledkov sčítania ľudu, domov a bytov z r.2001 a 2021:

	rok 2001	rok 2021	rozdiel 21/01
Domy spolu	425	502	+77
Trvale obývané domy	394	485	+91
z toho rodinné domy	352	440	+88
Byty spolu	701	840	+139
Trvale obývané byty	666	814	+148
z toho v rod.domoch	360	442	+82
Neobývané byty	32	23	-9
z toho v rod.domoch	31	22	-9
Priemerná obložnosť bytov	3,79	3,37	-0,42
- v trvale obývaných bytoch	3,99	3,48	-0,51

Charakteristickým a osobitým rysom bytového fondu v obci je vyvážený podiel bytov v rodinných a bytových domoch, t.j. približne polovičný podiel bytov v rodinných a bytových domoch z celkového počtu bytov v obci. To z hľadiska bytového fondu a typu bývania dáva obci charakter malého mesta.

Od roku 2001 pribudlo v obci 82 bytov v nových rodinných domoch a 66 bytov v troch bytových domoch. Obložnosť bytov je pomerne priaznivá a dosahuje požadovaný štandard dneška (3,4-3,5 obyvateľov na 1 byt). Je to spôsobené demografickou štruktúrou – vysokým podielom obyvateľov v produktívnom veku, t.j. rodín s deťmi, a malým podielom viacgeneračných rodín. Uvedený prehľad zároveň ukazuje o pretrvávajúcom záujme o bývanie a novú výstavbu bytov v obci, a to v oboch formách – bývanie v bytových aj rodinných domoch. Vzhľadom na potenciál obce je možné predpokladať pokračovanie tohto trendu aj v ďalšom období.

Predpokladaná potreba výstavby bytov:

rok	počet obyvateľov	obložnosť bytov	počet bytov	prírastok bytov	náhrada bytov	celkom výstavba
2001	2658	3,99	666	-	-	-
2011	2854	3,8	751	85	7	92
2021	2832	3,48	840	89	6	95
2030	2875	3,2	900	60	15	75
2040	2920	3,0	970	70	10	80
2050	3000	2,85	1050	80	20	100
zmena 50/21	+168	-0,58	+210	210	45	255

Pri porovnaní s úrovňou bývania na Slovensku Šarišské Michaľany zaostávajú v počte bytov pripadajúcich na 1000 obyvateľov za slovenským priemerom. V roku 2021 bol na Slovensku priemer 410 bytov/1000 obyvateľov, v Šarišských Michaľanoch iba 296 bytov/1000 obyvateľov. V strednodobom výhľade je žiaduce aby sa v obci dosiahla úroveň aspoň 350

bytov/1000 ob. Aby sa tento cieľ v Šarišských Michaľanoch naplnil, je potrebné do roku 2050 dosiahnuť v obci prírastok cca 210 bytov.

9. SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Obec Šarišské Michaľany je veľké vidiecke sídlo. Vďaka svojej veľkosti a tomu, že bola strediskovou obcou, je v nej vybudovaná potrebná základná občianska vybavenosť. Ďalšie zariadenia najmä vyššej občianskej vybavenosti sú v 2 km vzdialenom okresnom meste Sabinov a 15 km vzdialenom krajskom meste Prešov. Väčšina existujúcich zariadení je umiestnená v centre obce, menšie prevádzky obchodu a služieb sú rozložené v ostatných častiach obce.

V dobe prieskumu v júni 2022 boli v obci zistené nasledujúce zariadenia občianskej vybavenosti:

I. Výchova a školstvo

V obci je materská škola, umiestnená v sídliskovej časti obce na ulici Pod lesíkom. Má päť tried a kapacitu 84 detí. Priestorovo aj stavebno-technicky je objekt vyhovujúci. Vonkajšie plochy sú vybavené špecializovanými vonkajšími hernými plochami. Organizačne patrí k základnej škole.

Základná škola je vybudovaná na severnom okraji obce a jej sídliskovej časti. Je to plnoorganizovaná 18-triedna spádová škola aj pre žiakov z obce Ostrovany s kapacitou 550 žiakov. Má 15 kmeňových tried, špecializované učebne, dve telocvične a v školskom roku 2021/2022 mala ... žiakov. Stavebnotechnický stav budovy ZŠ je priemerný, je to typizovaný panelový objekt z 80-tych rokov, zateplený a čiastočne zrekonštruovaný.

V obci pôsobí Súkromná základná umelecká škola

II. Kultúra a osвета

Obecná knižnica je umiestnená v účelových priestoroch v budove nákupného strediska v centre obce. Knižničný fond tvorí cca 9000 kníh.

Objekt bývalého kultúrneho domu, ktorý bol spoločensko-kultúrnym zariadením odborovej organizácie Imuny, dnes neslúži pôvodnému účelu, je dlhodobo nevyužívaný a chátra.

V areáli Obecného úradu je vybudované menšie vonkajšie javisko.

V obci pôsobí folklórna skupina Felmín a Divadelný súbor Jula Zborovjana.

III. Telovýchova a šport

Futbalové ihrisko je vybudované na pravom brehu Torysy za mostom pri ceste III. triedy vedúcej ku Imune a do Ostrovian, vrátane objektu šatní a tribúny. V jeho areáli je aj tenisový kurt a skatepark. V centre obce je vybudované multifunkčné ihrisko. V areáli základnej školy sú dve telocvične, slúžiace aj pre rekreačnú telovýchovu obyvateľov obce. Samostatný areál pre športovú strelbu je vybudovaný na severozápadnom okraji katastra pri Ketelskom potoku.

IV. Zdravotníctvo

V obci je zriadené obvodné zdravotné stredisko, ktorého súčasťou sú ambulancie všeobecného a detského lekára. Je v samostatnom objekte v západnej časti obce, objekt však nie je stavebne ani priestorovo vyhovujúci. Stomatologická ambulancia a lekáreň sú umiestnené v budove nákupného strediska.

V. Sociálne služby

V obci bol dlhé roky v prevádzke detský domov, ktorého areál je na ulici Kpt. Nálepku vedľa areálu Obecného úradu. Po zmene koncepcie na rodinnú formu starostlivosti bol detský domov uzavretý a jeho areál je odvtedy nevyužívaný.

VI. Maloobchod

V obci sú tri predajne potravín. Najväčšia z nich je predajňa Jednoty v nákupnom stredisku, druhou predajňou v centre obce je nová predajňa spoločnosti Milk-Agro. Diskontná predajňa je v západnej časti obce pri starom humne. V nákupnom stredisku sú aj špecializované predajne mäso-údeniny a kvety-záhrada. Všetky predajne sú v stavebne vyhovujúcich priestoroch.

Veľkokapacitné širokosortimentné predajne aj ďalšie špecializované maloobchodné predajne sú dostupné v susediacom meste Sabinov.

IX. Verejné stravovanie

V budove nákupného strediska sa nachádza pohostinstvo a pizzeria. Vedľa areálu obecného úradu sú ďalšie dve pohostinské prevádzky. Na reštauráciu Staré humno bol prestavaný objekt historickej sýpky blízko kostola. Bufet je aj v areáli futbalového ihriska.

Stravovacie služby pre svojich návštevníkov poskytuje aj Areál Dobrej pohody pri ceste do Ostrovian, zameraný na spoločenské akcie (svadby, oslavy, školenia a pod.).

X. Nevýrobné služby

V oblasti nevýrobných služieb podniká v obci viacero miestnych občanov, ide o kaderníctva a kozmetiku, informačné technológie, autoservis, poisťovníctvo, ekonomické služby, dopravu, kvetinárstvo, opravu elektrických prístrojov a pod.

Väčšinou ide o malé prevádzky umiestnené v objektoch rodinných domov alebo v rámci ich pozemkov.

XI. Výrobné služby

Do oblasti výrobných služieb patria menšie podnikateľské prevádzky, poskytujúce služby občanom vlastnými výrobkami. V obci Šarišské Michaľany sú zastúpené stavebné a elektroinštalačné práce, výroba keramických predmetov, kovových konštrukcií (BOMAK), výrobkov z dreva (BSFC), drevených kontajnerov, vrchného ošatenia, pracovných odevov, elektrických svietidiel, cukrárenskú výrobu, lesnícke práce, stolárstvo, betónové výrobky, opracovanie a povrchovú úpravu kovov a pod..

Väčšina malých prevádzok je umiestnená v objektoch rodinných domov alebo v rámci ich pozemkov, väčšie prevádzky v podnikateľskej zóne na mieste bývalého hospodárskeho dvora na severnom okraji obce (Michalská ul.).

XII. Správa, riadenie a spoločenské organizácie

Obecný úrad sídli v budove historického kaštieľa na ulici Kpt. Nálepku. Požiarna zbrojnica je v samostatnom objekte na Požiarnickej ulici, pošta na Čerešňovej ulici mimo centrum obce.

Cintorín aj z rezervou na ďalšie rozšírenie je na západnom okraji obce, dom smútku je vybudovaný vedľa vstupu na cintorín. Obecným zariadením je aj kompostovisko vytvorené medzi futbalovým ihriskom a záhradkárskou osadou.

V obci je jeden rímskokatolícky kostol, ktorý tvorí hlavnú dominantu historickej časti obce. Na rovnakej ulici M.R. Štefánika sa nachádza aj r.k. fara a farské centrum. Pre gréckokatolíckych veriacich slúži kaplnka v kaštieli.

Podľa „Štandardov minimálnej vybavenosti obcí“, vydaných Ministerstvom ŽP SR r.2002, by k výhľadovému roku 2050 pri predpokladanom počte 3000 obyvateľov mala byť v obci nasledujúca občianska vybavenosť:

materská škola, špeciálna materská škola, základná škola, školské stredisko záujmovej činnosti - základná umelecká škola, stredné odborné učilište, knižnica, veľkoplošné ihrisko, 5 maloplošných ihrísk, 100 m bežecká dráha, 2 tenisové kurty, telocvičňa 12/24 m, otvorené letné kúpalisko, otvorená ľadová plocha, ambulancie primárnej zdravotnej starostlivosti - lekár pre dospelých, lekár pre deti a mládež, stomatólog, lekáreň, klub dôchodcov s jedálňou, zariadenie opatrovateľskej služby, domov-penzión pre dôchodcov, pohostinské zariadenia, reštaurácia III. CS, penzióny, turistická ubytovňa, turistická informačná kancelária, 6 maloobchodných predajní, malý supermarket do 1000 m², 1 bankomat, hasičská zbrojnica, cintorín, verejný park a rekreačný les.

Podľa urbanistických ukazovateľov uvedených "Štandardov..." je v obci do návrhového roku potrebné doplniť najmä tieto zariadenia:

- kultúrno-spoločenské stredisko (kultúrny dom), maloplošné ihriská, otvorený bazén, zariadenie sociálnej starostlivosti pre dôchodcov.

Z urbanistického hľadiska by bolo vhodné riešiť posilňovanie obslužnej funkcie centra obce koncentrovaním služieb v ňom výstavbou kultúrno-spoločenského strediska, reštaurácie a napr. aj premiestnením do neho a lepších priestorov zdravotníckych prevádzok a pošty.

10. KULTÚRNE A VÝTVARNÉ HODNOTY PROSTREDIA

Obec Šarišské Michaľany je historické sídlo čo sa prejavuje aj existenciou historických pamiatok v obci a jej katastri, ktoré sú základnými hmotnými kultúrnymi pamiatkami obce.

Krajský pamiatkový úrad Prešov určil na základe evidovaných archeologických lokalít územia s evidovanými a predpokladanými archeologickými nálezmi:

1. historické jadro obce – územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku a novoveku (1. písomná zmienka k roku 1248)

- v polohe súčasného rímsko-katolíckeho kostola predpokladaná románska sakrálna stavba

2. poloha Fedelemka – pod lesom Giraž – sídlisko z mladšej doby kamennej (lineárna keramika, bukovohorská kultúra), neskorej doby kamennej (badenská kultúra, lažnianska skupina), mladšej doby bronzovej a vrcholového stredoveku (12. – 13. storočie) – NKP, evidovaná v ÚZPF pod č. 4272/1

3. poloha Stredné pole – sídlisko z včasného až vrcholného stredoveku (9. – 12. storočie)

4. poloha Za verchom – sídlisko z mladšej (lineárna keramika) a neskorej doby kamennej (badenská kultúra), doby rímskej a vrcholného stredoveku (12. – 13. storočie),), nález bronzového panciera a železných bojových čakanov

5. Pri kaplnke – sídlisko z doby bronzovej, nález bronzového kosáka.

Ojedinelé a bližšie nelokalizované nálezy:

6. Poloha Ortáše – kamenná industria z mladšej doby kamennej

7. Poloha Bogone, na ľavom brehu potoka – kamenná industria zo stredného úseku staršej doby kamennej.

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu(d'alej ÚZPF), v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (d'alej NKP) sú evidované kultúrne pamiatky:

1. č. 2253/1 – hrob s náhrobníkom, J. Zborovjan, parc.č. 63/2 (na cintoríne)

2. č. 2260/1-3 – kaštieľ, park a kaplnka, Darholcovský kaštieľ, park pri kaštieli, kaplnka sv. Floriána, ul. Kpt. Nálepku, parc.č. 192/1, 192/2 (dnes obecny úrad a park)

3. č. 4272/1 – sídlisko praveké, parc.č. 628

4. č. 11099/1 – kostol, rím.-kat. kostol sv. Michala s kryptou Szirmayovcov.

Na ploche NKP je nevyhnutné dodržať ustanovenia § 32 pamiatkového zákona.

Podľa § 27 ods. 2 pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového plášťa stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

Medzi objekty vytypované na vyhlásenie za NKP bola zaradená baroková kaplnka so sadovníckou úpravou severozápadne za obcou.

V obci sa nachádzajú aj ďalšie objekty s architektonickými, historickými a kultúrnymi hodnotami, ktoré nie sú zapísané v ÚZPF. Obec si môže zaviesť v zmysle § 14 pamiatkového zákona evidenciu pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností možno zaradiť hnutelné a nehnuteľné veci, kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, katastrálne a zemepisné názvy viažuce sa k histórii a osobnostiam obce, staré stromy v katastri, božie muky, kríže a iné objekty. Odporúčame do zoznamu pamätihodností okrem iných zaradiť aj starú faru južne od kostola.

Historické jadro obce tvorí areál neorománskeho kostola s fragmentmi pôvodnej zástavby na ulici M.R. Štafánika. Kostol je kompozičnou dominantou celej obce a prilahlej časti údolia Torysy. Druhým historickým areálom je kaštieľ s kaplnkou a časťou pôvodného parku. Pamiatky sa nevyužívajú v cestovnom ruchu, slúžia ako objekty občianskej vybavenosti. V obci sa nezachovali ani ucelenejšie skupiny pôvodnej ľudovej architektúry. Medzi historicky zaujímavé objekty je možné zaradiť kaplnku Panny Márie v lokalite Pri kaplnke západe od obce.

Súčasným funkčným centrom obce je priestor v okolí nákupného centra na Prešovskej ulici na okraji sídliskovej časti obce, kompozične podporené aj výškovými bytovými domami a plochami verejnej zelene.

Základnou výtvarnou hodnotou prostredia je celkový urbanistický výraz sídla. Ide o urbanisticky vhodne umiestnenú kombinovanú zástavbu vidiecku zástavbu s charakterom malého mesta, s dobrou mierkou, dostatkom zelene, s jasne vymedzeným centrom a historickou dominantou kostola. Vysokú estetickú hodnotu má aj krajina v riešenom území. Je pekne modelovaná, vhodne zónovaná, vo vyvýšených častiach sú pekné panoramatické výhľady. Krajinársky hodnotné sú výhľady do údolia Torysy aj na pohorie Čergov, ale najmä na dominantný Šarišský hradný vrch s obnovovanou siluetou hradu Šariš.

11. HOSPODÁRSKA ZÁKLADŇA

Hospodársku základňu obce tvoria zariadenia z I., II. aj III. sektoru ekonomiky. Primárny sektor je zastúpený poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom. V severnej časti obce je pôvodný hospodársky dvor Štátneho majetku, kde sa poľnohospodárskej činnosti venuje niekoľko nástupníckych podnikateľských subjektov (Agrowest, Adrián Miženčík, Agrošariš, ...) V katastri prevláda rastlinná výroba. Na hospodárskom dvore sa nachádzajú prevažne staršie účelové objekty. Areál nemá dostatočnú úpravu vnútroareálových plôch, chýba izolačná zeleň, nedostatočná je stavebná údržba objektov. Časť hospodárskeho dvora je využívaná na nepoľnohospodárske podnikateľské činnosti.

Les sa nachádza len v severnej časti katastra hospodária v ňom Štátne lesy, ktoré nemajú v obci žiadnu prevádzku. Lesohospodárskym činnostiam sa formou dodávateľských služieb venuje niekoľko miestnych živnostníkov.

Medzi činnosťami I. ekonomického sektoru patrí aj ťažba a predaj štrkov spoločnosťou HTSHs.r.o. na západnom okraji katastra obce medzi železničnou traťou a riekou Torysa.

Najvýznamnejším podnikom druhého sektoru (výrobných činností) je farmaceutický podnik IMUNA PHARM, a.s. Jej výrobný areál sa nachádza v južnej časti obce, pri ceste do Ostrovian. IMUNA PHARM, a. s. prevzala portfólio pôvodnej spoločnosti IMUNA (výroba od roku 1956) a pokračuje vo výrobe daného sortimentu farmaceutických výrobkov pre zdravotníctvo. Produkty: imunopreparáty, krvné deriváty v spolupráci so spoločnosťou Grifols, alergénové prípravky, bunkové implantáty, carbo. Budovy v areáli sú vo vyhovujúcom stave.

Ďalšie výrobné prevádzky sú v areáli bývalého hospodárskeho dvora - výroba krmných zmesí, prevádzky spoločností Ekotechna (vzduchotechnika, klimatizácie, filtrácie), Hadeko (organominerálne hnojivá). Menšie výrobné prevádzky sú rozptýlené v ostatných častiach obce (napr. kovovýroba PROKOPF). Výrobná prevádzka spoločnosti Ekopak na Jarkovej ulici je mimo prevádzku.

Sektor služieb je zastúpený zariadeniami výrobných aj nevýrobných služieb. Výrobné služby sú zastúpené drobnými živnostenskými prevádzkami v drevovýrobe, doprave a najmä a stavebníctve. Nevýrobné služby zahŕňajú obchodné prevádzky, školstvo, zdravotníctvo a administratívu (obecný úrad) a ostatné služby (napr. pošta, kaderníctvo).

Hospodárska základňa obce je vzhľadom na veľkosť obce pomerne veľká, napriek tomu časť ekonomicky aktívnych obyvateľov dochádza za prácou mimo obec. Pre posilnenie zamestnanosti v obci je vhodné riešiť vytvorenie podmienok pre rozvoj malého a stredného podnikania na území obce. Väčší rozvoj hospodársko-výrobného areálu v severnej časti obce je však nevhodný, lebo jeho obslužná nákladná doprava prechádza cez obytnú časť obce.

ZAMESTNANOSŤ

Podľa údajov zo sčítania ľudu, domov a bytov v roku 2011 bolo v obci 1289 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z toho 698 mužov a 591 žien. Podiel produktívneho obyvateľstva bol 64,2 %, podiel ekonomicky aktívnych na celkovej počte obyvateľov je 45,2 %, čo je na úrovni celookresného priemeru 47,8% .

Väčšina ekonomicky aktívnych obyvateľov dochádza v minulosti za prácou mimo obce, prevažne do Sabinova a Prešova. V roku 2011 to bolo 78% ekonomicky aktívnych osôb. Na druhej strane obec je aj cieľom dochádzky do zamestnania, najmä do Imuny a prevádzok služieb vrátane školstva a zdravotníctva. V roku 2011 bolo v obci 224 nezamestnaných.

12. REKREÁCIA, KÚPEĽNÍCTVO A CESTOVNÝ RUCH

Prírodné podmienky v katastri obce sú priaznivé pre rozvoj prímestskej rekreácie, ale málo atraktívne pre rozvoj turistiky a cestovného ruchu.

V katastrálnom území obce sú pre potreby individuálnej rekreácie využívané záhradkárske osady. Väčší rozsah majú záhradkárske osady na pravom brehu Torysy medzi kompostoviskom za futbalovým areálom po hranicu katastra (pokračujú aj v k.ú. Veľký Šariš). Záhradky sú aj v severnej časti obce pri areáli základnej školy.

Pre cestovný ruch obec ponúka len pohostinské služby. Ako objekt cestovného ruchu možno uviesť Areál pohoda v južnej časti katastra obce, kde je aj možnosť ubytovania, ale len pre organizované akcie. V obci nie je žiadne zariadenie voľného cestovného ruchu.

Pamiatkovo chránené objekty majú využitie v oblasti administratívnych služieb, ich prehliadka je možná po dohode s ich prevádzkovateľmi (obec, cirkev).

Obcou prechádza značená turistická trasa vedúca zo železničnej zastávky na Šarišský hrad a do veľkého Šariša. Novou príležitosťou pre rozvoj cestovného ruchu je nedávno dobudovaná trasa cyklomagistrály Eurovelo11, prechádzajúca katastrom obce pozdĺž Torysy a železničnej trate. Zatiaľ pri nej nie je vybudovaná žiadna prevádzka súvisiacich služieb (stravovanie, ubytovanie, servis, ..).

V obci nie sú žiadne kúpeľné zariadenia.

13. DOPRAVA A DOPRAVNÉ ZARIADENIA

Šarišské Michaľany sú obcou ležiacom na trase multimodálneho dopravného koridoru medzinárodného významu. Jeho súčasťou sú cesta I. triedy, železničná trať a cyklomagistrála medzinárodného významu.

CESTNÁ DOPRAVA

Nadradenou cestnou sieťou v katastri obce sú cesty I. a III. triedy. Hlavnou cestnou komunikáciou je cesta I. triedy č. 68 Stará Ľubovňa - Prešov, ktorej prietah je aj hlavnou miestnou zbernou komunikáciou v obci. Táto cesta tvorí pre obec základný prístup k okresnému mestu Sabinov i krajskému mestu Prešov a tým zároveň prístup k vyššej občianskej vybavenosti, ďalším pracovným príležitostiam a nadradenej cestnej sieti (diaľnica D1 a rýchlostná cesta R4 pri Prešove). Druhou zbernou komunikáciou v obci je cesta III. triedy č. 3184 Šarišské Michaľany – križovatka s III/3179, vedúca do obce Ostrovany. Týmito cestami vedú aj linky autobusovej dopravy, vedúce do obce, ktoré pokračujú v smere na Sabinov.

Cesta I/68 je dopravne vysoko zaťažená a je na hranici svojej kapacity, čo sa prejavuje dopravnými kongesciami (kolónami) najmä v čase dopravnej špičky, problémami s predbiehaním a odbočením z vedľajších ciest a negatívnymi vplyvmi z dopravy v centre obce. Podľa sčítania dopravy z r. 2015 bola v danom úseku priemerná intenzita dopravy 10 799 vozidiel za 24 hod:

- sčítací úsek I/68-00930 Veľký Šariš - Sabinov:

$n = 10799 \text{ voz./deň, z toho: } T = 0373$

$O = 9400$

$M = 27$

Na uvedenom sčítacom úseku došlo podľa sčítania od roku 2010 do roku 2015 ku nárastu intenzity dopravy o 510 vozidiel/deň, t.j. o 5 %.

Podľa TP070 je predpokladaná intenzita dopravy na ceste I/68 v roku 2040 priemerne 15.469 vozidiel/24 hod. V záujme zlepšenia dopravnej situácie na ceste I/68 je pripravená realizácia výstavby jej preložky v úseku Šarišské Michaľany - Pečovská Nová Ves, tvoriacej aj severovýchodný obchvat Šarišských Michalian. Tým dôjde k rozdeleniu dopravného prúdu, obmedzeniu tranzitnej dopravy a výraznému zníženiu intenzity dopravy na terajšom prietahu cesty I/68. Predpokladá sa že cestný obchvat preberie aspoň 2/3 dopravnej záťaže pôvodnej trasy. Za daného predpokladu bude súčasná cesta v trase I/68 kapacitne vyhovovať dlhodobejšie. Výstavba preložky cesty I/68 má začať v roku 2023.

Cesta III/3184 je dopravne zaťažená oveľa menej, a preto sa na nej sčítanie dopravy nevykonáva.

Základná cestná sieť zabezpečuje spojenie obce Šarišské Michaľany so susednými sídlami Veľký Šariš, Ostrovany a Sabinov. S Medzanmi majú Šarišské Michaľany priame

cestné spojenie spevnenou účelovou cestou, s obcami Gregorovce a Uzovce len nespevnenými poľnými cestami.

Ostatné miestne cesty majú obslužnú funkciu, sú to miestne komunikácie funkčnej triedy C3 okrem Michalskej ulice, ktorá má funkčnú triedu C2 lebo spája severnú výrobnú zónu (bývalý hospodársky dvor) so zbernou komunikáciou - cestou I/68. Táto cesta a prieťahy ciest I. a III. triedy tvoria Základný komunikačný systém (ZÁKOS) cestnej dopravy v obci.

TECHNICKÝ STAV DOPRAVNEJ SIETE V OBCI

Cesta I/68 je obojsmerná dvojpruhová, smerovo rozdelená, mimo zastavané územie obce má šírku 7,5 - 8 m a kategóriu C 9,5, v zastavanom území šírku 8,0 až 11,0 m, funkčnú triedu B1 a kategóriu MZ 8,5. Technický stav cesty je vyhovujúci, nedostatkom sú chýbajúce odbočovacie pruhy v križovatkách s vedľajšími cestami, najmä cestou III/3184, a prvky upokojenia dopravy a zvýšenia jej bezpečnosti. Pozdĺž prieťahu cesty I/68 nie sú v plnej miere vybudované obojstranné chodníky.

Cesta je III/3184 má šírku prevažne 5-7 m, mimo zastavané územie obce obojstranné krajnice a odvodňovacie priekopy a miestami poškodený živičný kryt. V obci sú pozdĺž cesty čiastočne vybudované pešie chodníky (Jarková ul.). Šírka cesty nie všade zodpovedá požadovanej kategórii B3-MZ 8,5/50. Na jej trase sa vyskytujú bodové závady - ide väčšinou o križovatky s miestnymi cestami so zlými rozhľadovými podmienkami, v križovatke pri Imune o zlú dopravnú organizáciu. V extraviláne sú priekopy cesty sčasti zanesené, v intraviláne chýba dažďová kanalizácia.

Miestne cesty majú šírku 3 až 7 m, čo je v mnohých úsekoch (Družstevná, M.R.Štefánika, Mlynská ul.) pre obojsmerné komunikácie nedostatočné. Taktiež sa tu vyskytujú bodové závady v križovatkách a smerových oblúkoch. Mnohé križovatky sú nevyhovujúce pre zlé rozhľadové pomery. Miestne cesty majú prevažne živičný kryt, ale tento je miestami dosť poškodený. Na miestnych cestách nie je dostatočné dopravné značenie. Miestna cesta ku bytovým domom na konci Družstevnej ulice je ešte len vo výstavbe. Severný úsek Štúrovej ulice je vhodným spôsobom upravený na ukladnú obytnú zónu. Pozitívnym prvkom sú prvky upokojenia dopravy - dlhé priečne prahy - vybudované na Záhradnej, Ružovej a Hviezdoslavovej ulici.

Sieť miestnych ciest dopĺňajú v zastavanom území účelové prístupové cesty v hospodársko-výrobnej zóne bývalého hospodárskeho dvora a v záhradkárskej osade. Ich kvalita je rôznorodá, od spevnenej panelovej cesty po nespevnené mlatové cesty.

Poľné cesty mimo zastavané územie obce nadväzujú na miestne cesty a zabezpečujú prístup na jednotlivé pozemky v okolí obce. Spevnené účelové cesty vedú od križovatky pri Imune do lokality Lazy pod Šarišským hradom a obce Medzany, panelová cesta ku agroletisku v lokalite Ortáše. Spevnená prašná účelová komunikácia vedie od cesty I.triedy ku štrkovni pri Toryse na západnom okraji katastra.

PARKOVACIE PLOCHY, GARÁŽE A DOPRAVNÉ PRIESTRANSTVÁ

V obci Šarišské Michaľany je vybudovaných niekoľko verejných parkovísk, prevažne sú umiestnené pri objektoch občianskej vybavenosti. Na parkoviskách tohto typu je celkovo 90 parkovacích miest. Parkoviská sú vybudované aj pri bytových domoch, parkuje sa aj pozdĺžne na obslužných cestách. Celkom je v sídliskovej časti obce 185 parkovacích miest, čo v dnešnej dobe už nie je dostatočné (bytov v bytových domoch je 372). Parkovacia plocha s neurčitou kapacitou je pri futbalovom ihrisku a pri železničnej zastávke, vlastné parkovisko má Areál Pohoda. Parkovanie pri ostatných zariadeniach občianskej vybavenosti a v obytných zónach rodinných domov je možné len na okrajoch komunikácií a pozemkoch jednotlivých stavieb. Parkovacie plochy pre zamestnancov a parkovanie pre nákladné vozidlá

vrátane kamiónov sú vo výrobných areáloch, podnik Imuna-Pharm má aj vonkajšie parkovisko pre cca 60 osobných automobiloch.

Na východnom okraji miestneho sídliska sú vybudované radové garáže pre obyvateľov blízkyh bytových domov v celkovom počte 100 garáží. Garážovanie osobných áut je riešené aj garážami na pozemkoch rodinných domov.

PEŠIE KOMUNIKÁCIE

V obci sú pozdĺž miestnych ciest vybudované prevažne jednostranné chodníky. Výnimkou sú úseky ulíc nedostatočnej šírky (Družstevná, M.R.Štefánika, Mlynská ul.) Chodníky majú povrch dláždený alebo z obaľovaného kameniva. Úseky ulíc označené ako obytné zóny (Štúrova ul.) a účelové cesty fungujú ako združený komunikačný priestor bez samostatných chodníkov.

Samostatné pešie chodníky sú v plochách verejnej zelene v centre obce, parku pri obecnom úrade, na Michalskej ulici a v areáloch bytových domov. Majú premenlivú šírku a rôzny povrch. Nespevnené pešie chodníky dopĺňajú miestnu komunikačnú sieť aj v okrajových častiach a blízkom okolí obce.

Od železničnej zastávky cez záhradkársku osadu vedie po pravom brehu Torysy žltá značená turistická trasa č.8703 vedúca na Šarišský hrad a do Veľkého Šariša.

CYKLISTICKÁ DOPRAVA

Pre cyklistickú dopravu neboli donedávna v obci ani v jej katastri vybudované samostatné cyklistické chodníky. Pre tento účel boli a sú využívané verejné komunikácie, miestne cesty, poľné a lesné účelové cesty, najmä tie, ktoré sú spevnené. Pre cyklistickú dopravu je nevhodnou komunikáciou priet'ah cesty I/68 pre vysokú intenzitu automobilovej dopravy.

Katastrom obce vedie trasa medzinárodnej cyklomagistrály EuroVelo11. Pre ňu boli postupne boli vybudované dva úseky samostatnej cyklistickej cestičky, vedúce z Veľkého Šariša cez záhradkársku osadu pri Toryse ku futbalovému ihrisku a z Mlynskej ulice pozdĺž železničnej trate do Sabinova. V zastavanom území obce je trasa cyklomagistrály vedená po Jarkovej, Železničarskej, M.R.Štefánika a Mlynskej ulici. Trasa EuroVelo 11 je súčasťou nadradenej cyklistickej dopravnej siete, na ktorú majú nadväzovať regionálne a lokálne cyklistické cestičky a trasy, ktoré na území obce Šarišské Michal'any chýbajú.

Na území obce chýba doplnková cyklistická infraštruktúra - parkovacie plochy a servisné služby.

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

Južným okrajom obce súbežne s riekou Torysa vedie železničná trať č. 188 Kysak - Prešov - Plaveč - PKP Muszyna. Je to jednokoľajová elektrifikovaná trať využívaná pre osobnú aj nákladnú dopravu. V obci je jedna osobná železničná zastávka Šarišské Michal'any. V súčasnej dobe je na tejto trati prevádzkovaných maximálne 16 spojov osobnými vlakmi denne v jednom smere. Na železničnej zastávke nie je v prevádzke žiadna služba pre cestujúcich.

Železničné priecestie na ceste III/3184 je úrovňové, zabezpečené automatickým signalizačným zariadením so závorami.

LETECKÁ DOPRAVA

V severovýchodnej časti katastra obce sa nachádza letisko pre poľnohospodárske práce Šarišské Michal'any, preto sa časť katastra nachádza v ochranných pásmach a rovinách toto letiska, určených rozhodnutím Štátnej leteckej inšpekcie zn. 1.133/84 zo dňa

14.12.1984 a v zmysle predpisu L.14 Z – Letiská pre letecké práce v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve, z ktorých vyplývajú nasledovné obmedzenia:

Výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod. je stanovené:

- ochranným pásmom vodorovnej roviny s výškovým obmedzením 377,63 m n.m.Bpv,
- ochrannými pásmami vzletových a približovacích rovín (sklon 2% - 1:50) s výškovým obmedzením 345,28 – 370,00 m n.m.Bpv,
- ochrannými pásmami prechodových plôch (sklon 14,3 % - 1:7) s výškovým obmedzením 345,28 – 375,06 m n.m.Bpv,

Keďže sa jednotlivé ochranné pásma prelínajú, je záväzná výška stanovená ochranným pásmom s nižšou hodnotou.

Ďalšie obmedzenia sú stanovené:

- priestorom s obmedzením stavieb vzdušných vedení VN a VVN (vedenej je potrebné riešiť podzemným káblom).

Severozápadná časť katastrálneho územia obce sa nachádza v ochranných pásmach Letiska Sabinov-Ražňany, určených rozhodnutím Štátnej leteckej inšpekcie zn. 0887/65-20 zo dňa 28.3.1965 a prekážkových rovinách určených v zmysle predpisu L14 Z – Letiská, I.zväzok,, z ktorých vyplývajú nasledovné obmedzenia:

Výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod. je stanovené:

- ochranným pásmom vnútornej vodorovnej roviny s výškovým obmedzením 360,00 m n.m.Bpv,
- ochranným pásmom šikmej prekážkovej roviny vzletového a približovacieho priestoru (sklon 1:30) s výškovým obmedzením 346 – 416 m n.m.Bpv
- ochranným pásmom bočnej prechodovej prekážkovej roviny plôch (sklon 1:7) s výškovým obmedzením 348 - 360 m n.m.Bpv
- prekážkovou rovinou kužeľovej plochy (sklon 1:25) s výškovým obmedzením 360 – 415 m n.m.Bpv,

Keďže sa jednotlivé ochranné pásma prelínajú, je záväzná výška stanovená ochranným pásmom s nižšou hodnotou.

Ďalšie obmedzenia sú stanovené:

- priestorom s obmedzením stavieb vzdušných vedení VN a VVN (vedenej je potrebné riešiť podzemným káblom),
- ochranným pásmom proti nebezpečným a klamlivým svetlám (povrchová úprava objektov a zariadení musí byť riešená materiálmi s nereflexnou úpravou, externé osvetlenie objektov, spevnených plôch a komunikácií, reklamných zariadení a pod. musí byť riešené svietidlami, ktorých svetelný lúč je nasmerovaný priamo na osvetľovanú plochu a nemôže spôsobiť oslepenie posádky lietadiel, zákaz použitia zariadení na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, zákaz použitia silných svetelných zdrojov).

V časti katastrálneho územia už presahuje výšky stanovené ochranným pásmom vnútornej vodorovnej prekážkovej roviny a prekážkovej roviny kužeľovej plochy Letiska Sabinov – Ražňany, tzn. tvorí leteckú prekážku.

Dopravný úrad je dotknutým orgánom štátnej správy v povoľovacom procese stavieb a zariadení nestavebnej povahy aj pri stavbách, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť leteckej prevádzky, na základe čoho je potrebné požiadať Dopravný úrad o súhlas pri stavbách a zariadeniach:

- stavby alebo zariadenia vysoké 100 m a viac nad terénom

- stavby a zariadenia vysoké 30 m a viac umiestnené na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré prečnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu
- zariadenia, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov, vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice
- zariadenia, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje.

DOPRAVNÉ ZARIADENIA

V obci sú dva menšie autoservisy.

HLUKOVÉ PÁSMO

Na skúmanom území bol urobený výpočet hladiny hluku z cestnej dopravy na ceste I/68, na ktorej bolo vykonané sčítanie dopravy v roku 2015. Podľa výsledkov výpočtu hluk z dopravy na tejto ceste prekračuje vyhláškou č.40/2004 Z.z. stanovenú limitnú intenzitu hluku pre obytné územie v okolí zberných komunikácií 60 dB/A/ vo dne a 40 dB/A/ v noci. Pre dotknutý úsek cesty I/68 je vzdialenosť izofóny 60 dB od osi cesty v zastavanom území obce 45 m a mimo zastavané územie bez prekážok 68 m. Z toho vyplýva, že hlukom z dopravy nad príslušnú normu sú zasiahnuté všetky objekty pozdĺž tejto cesty a preto je potrebné riešiť opatrenia na ochranu ich obyvateľov pred nadmerným hlukom z dopravy. Základným riešením tohto problému je výstavba preložky cesty I/68 - severovýchodného obchvatu obce, na ktorý bude presmerovaná tranzitná doprava v smere Prešov - Sabinov. Podľa hlukovej štúdie spracovanej v rámci projektu preložky I/68 klesne po jej výstavbe hluková a emisná záťaž na pôvodnej trase I/68 pod hygienicky stanovené limity. Predpokladaná intenzita dopravy v sčítacom úseku 0930 na ceste I/68 v roku 2044 bude len 3384 voz/24 hod. Na preložke cesty I/68 v dotyku so zastavaným územím obce v blízkosti areálu školy bude vybudovaná protihluková stena dĺžky 300 m.

Hlukom z dopravy je postihnuté aj bezprostredné okolie železničnej trate, ide však len o krátkodobé a občasné vplyvy.

14. VODNÉ HOSPODÁRSTVO

14.1 Zásobovanie pitnou vodou

14.1.1 Súčasný stav

Obec Šarišské Michaľany má vybudovaný obecný vodovod zásobujúci pitnou vodou celé zastavané územie obce. Obyvatelia sú zásobovaní pitnou vodou z verejného vodovodu napojením na rozvodnú vodovodnú sieť. Obecný vodovod je napojený na Prešovský skupinový vodovod s vodnými zdrojmi Veľký Slavkov, na potrubie DN 350 mm vedúce z vodojemu Sabinov 2x1500 m³ do vodojemu Gregorovce 3000 m³ cez samotnú obec pozdĺž cesty I. triedy. Napojenie obce je odbočkou slúžiacou pre zásobovanie Šarišských Michalian a zokruhovaním siete aj pre obec Ostrovany potrubím DN 100.

Akumuláciu vody a hydrodynamický tlak zabezpečuje vodojem Sabinov s dnom vo výške 386,5 m n.m.

Distribučné rozvody v obci boli pôvodne budované z liatinového potrubia DN 150 a 100, neskôr z polyetylénu DN 100 a PVC profilov DN 225 a DN 100.

Verejný vodovod v obci má v správe Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Košice.

Katastrom obce prechádzajú aj ďalšie dva vodovodné privádzače Prešovského skupinového vodovodu Tichý Potok – Prešov DN 800 vedľa Veľkého potoka a DN 600/700 vedľa železničnej trate a ceste I. triedy.

Areál hospodárskeho dvora a podnik IMUNA-PHARM majú vybudované samostatné vodovody s vlastnými vodnými zdrojmi – studňami. Vodné zdroje Imuny sa nachádzajú v pravobrežnej nive rieky Torysa v okolí samotného podniku. Samostatný vodný zdroj ako súčasť vodných zdrojov Veľký Šariš je na východnom okraji katastra pri Veľkom potoku.

14.1.2 Posúdenie obecného vodovodu

14.1.2.1 Výpočet potreby vody

Špecifická potreba vody je určená podľa Vyhlášky MŽP SR č. 684 zo 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií. Podľa tejto vyhlášky sa pre byty v bytových domoch počíta so špecifickou potrebou vody 145 l/osoba/deň a pre rodinné domy 135 l/os./deň. Pre občiansku a technickú vybavenosť obce s počtom obyvateľov od 1001 do 5000 obyvateľov sa počíta s potrebou 25 l.os⁻¹.d¹.

Počet obyvateľov: r.2021 - 2832 obyv.

Spotrebisko	Počet lôžok	Špeci- fická potreby vody	Priemerná potreba vody			Maximálna denná potreba vody			Maximálna hodinová potreba vody		
	M	go	Qp			Qm			Qh		
	osoby	l/os/d	m3/d	m3/hod	l/s	m3/d	m3/hod	l/s	m3/d	m3/hod	l/s
Šarišské Michaľany - bytové domy	1295	170	220	9,17	2,55	308,21	12,84	3,57	554,78	23,12	6,42
Šarišské Michaľany - rodinné domy	1537	160	245,92	10,25	2,85	491,84	20,49	5,69	885,31	36,89	10,25
Spolu	2832		466,07	19,42	5,39	800,05	33,34	9,26	1440,09	60,00	16,67

14.1.2.2 Vodný zdroj

Pre zásobovanie pitnou vodou je potrebné zabezpečiť, na základe vypočítanej maximálnej dennej potreby, vodný zdroj s výdatnosťou **min. 9,26 l.s⁻¹**.

Obecný vodovod je napojený na prívodné potrubie Prešovského skupinového vodovodu DN 350 z prameňa Vyšný Slavkov (výdatnosť 95-110 l/s).

14.1.2.3. Akumulácia vody

Potreba akumulácie sa stanovuje v objeme minimálne 60 % maximálnej dennej potreby vody:

$$V = Q_m \times 0,6 = 800,05 \times 0,6 = 480,03 \text{ m}^3$$

Pre obec je potrebná akumulácia v objeme 500 m³. Obec nemá samostatný vodojem, potrebná akumulácia je zabezpečená vo vodojeme Sabinov 2x1500 m³ vybudovanom na Malej hure v Sabinove.

14.1.2.4 Tlakové pomery

Vzhľadom na kótu osadenia dna vodojemu Sabinov 386,50 m n.m. je ním vytvorené vyhovujúce tlakové pásmo v rozmedzí 326,50 až 361,50 m n.m., maximálne od 316,50 do 371,50 m n.m.. Vzhľadom na umiestnenie existujúcej zástavby v rozmedzí 290,00 až 330,00 m n.m. tvorí obec jedno tlakové pásmo. Aby tlakové pomery boli v zmysle STN 75 54 01, t.j. min. 0,25 MPa a max. 0,60 MPa, výnimočne min. 0,15 MPa a max. 0,70 MPa, je potrebné hydrostatický tlak v rozvodnej sieti redukovať redukčnými ventilmi.

14.1.2.5 Vodovodné potrubia

Trasy jednotlivých potrubí rozvodnej vodovodnej siete sú vo verejnom priestranstve, a to okrajom komunikácií a v zelených pásnoch. Na výstavbu vodovodu sa použili sa rúry z LT, PVC a PE profilu DN 150 mm a DN 100 mm. Dimenzovanie vodovodných potrubí je v zmysle STN 75 54 01.

Na potrubíach rozvodnej siete sú osadené požiarne hydranty a na odbočkách uzávery.

Priame napojenie spotrebiteľov na jednotlivé rozvody vodovodnej siete je výlučne cez domové prípojky.

14.2 Kanalizácia

14.2.1 Súčasný stav

V obci Šarišské Michaľany je vybudovaná sčasti jednotná a sčasti delená kanalizácia.

V rokoch 1952 – 1954 bola vybudovaná jednotná stoková sieť vo východnej časti obce (stoka B), ktorá odvádzajú odpadové vody z bytoviek, materskej školy a dažďové vody z tohto územia. Za účelom čistenia odpadových vôd bola pri Toryse vybudovaná štrbinová nádrž pre 600 EO. Odpadové vody boli po prečistení vypúšťané do rieky Torysa.

V rokoch 1992-1995 bola obcou vybudovaná stoková sieť a ČOV č.2. Táto časť kanalizácie pozostáva z kmeňovej stoky „A“ a kanalizačných zberačov „AA“, „AB“, „AC“, a „AD“. Odpadové vody sú mechanicky čistené v ČOV č.2 a prečistené vody boli odvádzané do rieky Torysa.

V roku 1995 bola vybudovaná „stoka P“ od štrbinovej nádrže do ČOV IMUNA Šarišské Michaľany (dnes IMUNA PHARM, a.s., Šarišské Michaľany), do nej sú prečistené vody z ČOV č.1 a ČOV č.2 prečerpávané (ČS č.2) za účelom ich biologického dočistenia. Stoková sieť kanalizačného zberača, ČOV č. 1, ako aj „stoka P“ s ČS sú vo vlastníctve VVS a.s. OZ Prešov.

V neskorších rokoch bola kanalizačná sieť obce postupne rozširovaná v novo budovaných uliciach v západnej časti obce. Z dôvodu spádových pomerov je v tejto časti obce na okraji areálu obecného úradu vybudovaná prečerpávací stanica.

Prevádzkovateľom kanalizácie ako celku je vlastníctve VVS a.s. OZ Prešov na základe uzatvorenej zmluvy s obcou Šarišské Michaľany.

Kmeňová stoka A a jej vetvy sú vybudované z PVC profilu DN 300 mm ako kanalizácia delená. Stoka B je vybudovaná zo ŽB rúr ako kanalizácia jednotná s odlahčovací komorou do odvodňovacieho kanála na ulici SNP. Stoka „P“ je vybudovaná ako gravitačná stoková sieť medzi jestvujúcou ČOV č.1 a ČOV č.2 a biologickou ČOV IMUNA Šarišské Michaľany. Odpadové vody sú odvádzané potrubím DN 400 mm do ČS, ktorá je tesne pred ČOV IMUNA. Z ČS sú potom prečerpávané čerpadlami a potrubím DN 125 mm do stoky DN 400 mm a sú zaústené do stokovej siete kanalizačného zberača IMUNA.

Odpadové vody z ČOV č.1 sú gravitačne napojené do stoky „P“, z ČOV č.2 sú prečerpávané čerpadlami (ČS č.2) a výtlačným potrubím DN 50 mm zaústené do stoky „P“.

Stoka „P“ je vybudovaná zo ŽB rúr, DN 400. Stoka vedie od kanalizačného zberača IMUNA k ČS DN 400. Od ČS IMUNA trasa vedie cez poľnohospodársky obrábanú pôdu, v km 0,167 križuje potok a opäť vedie poľom až ku záhradkárskej osade. V km 0,425 sa lomí vpravo, vedie prašnou cestou až po ochrannú hrádzu rieky Torysa. Cez rieku Torysa vedie premostením cez lávku do štrbinovej nádrže.

ČOV IMUNA nemá dostatočnú kapacitu pre zvyšujúci sa objem splaškových vôd odvádzaných z obce, preto v roku 2022 bola začatá výstavba tlakovej kanalizácie Šarišské Michaľany – ČOV Orkucany. Technické riešenie pozostáva z výstavby nového výtlačného kanalizačného potrubia, ktorým budú splaškové odpadové vody z celej obce a časť zriadených zrážkových odpadových vôd, odľahčených v odľahčovacej komore na jednotnej kanalizácii obce, dopravované na čistenie v ČOV Orkucany. Odpadová voda sa bude vytláčať z objektu jestvujúcej ČS Š. Michaľany v areáli ČOV 2. Trasa vedie súbežne so železničnou traťou Kysak – Plaveč. V rámci výstavby výtlačného potrubia budú zrušené ČOV č.1 a č.2. Kapacita ČOV Orkucany má dostatočnú rezervu, v roku 2020 bola využitá len na 22%.

14.2.2 Množstvo a prietok splaškových vôd

Množstvo splaškových vôd sa rovná množstvu pitnej vody (pozri kap. 14.1.2.1 Výpočet potreby vody), t.j. $Q_{24} = 800,05 \text{ m}^3/\text{deň}$.

Minimálny hodinový prietok splaškov:

$$Q_{hmin} = k_{min} \times Q_{24} = 0,6 \times 800,05 = 480,03 \text{ m}^3/\text{deň} = 5,56 \text{ l/s}$$

Maximálny hodinový prietok splaškov:

$$Q_{hmax} = k_{max} \times Q_{24} = 3,0 \times 800,05 = 2400,15 \text{ m}^3/\text{deň} = 27,78 \text{ l/s}$$

Denná produkcia znečistenia podľa BSK, CHSK a NL:

Lokalita	Počet obyvateľov	Znečistenie		
		BSK5	CHSK	NL
	osoby	kg/d	kg/d	kg/d
Š.Michaľany	2832	169,92	339,84	155,76

14.3 Vodné toky

Katastrálne územie patrí do úmoria Dunaja, povodia Hornádu, hydrologického poradia č. 4-32-04-067 úseku stredného toku rieky Torysa. Cez katastrálne územie obce preteká ako hlavný vodný tok rieka Torysa v smere západ-východ (rkm 72,6 - 75,4). Torysa je vodohospodársky významný tok. Koryto rieky je čiastočne upravené, v okolí mosta na ceste III. triedy má stabilizované brehy. Na ochranu areálu Imuny bola vybudovaná pravostranná hrádza, ktorá ale nechráni územie pred prietokom Q_{100} -ročnej vody- v úseku nad mostom je ochrana na úrovni Q_{50} -ročnej, pod mostom Q_{20} -ročnej vody. Ochranu zastavaného územia na ľavom brehu Torysy pred prietokom Q_{100} -ročnej vody zabezpečuje násyp železničnej trate.

V riešenom území má rieka Torysa ľavostranné prítoky Ketelský a Michaliánsky potok, Veľký potok a Uzovský potok tečúci po severovýchodnom okraji katastra obce sa do Torysy vlievajú v susednom katastri Veľký Šariš. Pravostrannými prítokmi sú Ostroviansky a dva bezmenné potoky pred a za areálom Imuny pri hraniciach katastra obce. Ketelský potok a bezmenné pravostranné prítoky majú čiastočne upravené korytá, ktoré tiež nemajú

kapacitu na prevedie prietoku Q_{100} -ročnej veľkej vody rovnako ako neupravené toky Veľkého a Uzovského potoka. Výnimkou je Michaliánsky potok pretekajúci zastavaným územím obce, ktorého úprava je na prevedenie Q_{100} -ročnej vody dostatočná.

Hlavné toky sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, závod PBH, stredisko Prešov. Správca zabezpečil spracovanie máp povodňového nebezpečenstva a povodňového rizika, vymedzené územia ohrozované povodňami je potrebné rešpektovať.

V k.ú. Šarišské Michaľany sa nachádza odvodňovací kanál evid.č. 5407 072 001 v správe Hydromeliorácií, š.p., ktorý bol vybudovaný v r. 1972 v dĺžke 0,425 km v rámci stavby „OP Šarišské Michaľany“ po okraji areálu základnej školy. Kanál je potrebné rešpektovať vrátane jeho ochranného pásma 5 m od brehovej čiary kanála. Kanál je zaústený do Michaliánskeho potoka.

V k.ú. Šarišské Michaľany sú v lokalitách Bogone a Za vrchom vybudované aj detailné odvodnenia poľnohospodárskych pozemkov (drenáže).

15. ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIOU

Súčasný stav

Obec Šarišské Michaľany je zásobovaná elektrickou energiou cez 22 kV vedenie VN 526 zo 110/22 kV rozvodne Lipany s možnosťou prepojenia v spínacej stanici IMUNA na vedenie VN 226 napájaného z rozvodne 110/22 kV Prešov I. V obci je v súčasnosti 11 transformačných staníc. Transformačná stanica 22/0,4 kVA o výkone 400 kVA situovaná v objekte bývalého poľnohospodárskeho družstva v sadzbe veľkoodberu slúži pre potreby podnikateľských prevádzok v tomto areáli. Transformačná stanica IMUNA slúžiaca hlavne pre podnik IMUNA-PHARM je v sadzbe veľkoodberu. Z nej sú napájané objekty bývalého kina a areálu futbalového ihriska.

Transformačné stanice situované v obci:

TS 1 - kiosková s výkonom 2x400 kVA na križovatke Záhradná/Štúrova

TS 2 – zlúčená s TS1

TS 3 - vonkajšia 4-stĺpová s výkonom 160 kVA Mlynská ul..

TS 4 – vonkajšia mrežová s výkonom 400 kVA Železničarska ul.

TS 5 – vonkajšia 2,5 stĺpová s výkonom 400 kVA Michalská ul. pri MŠ

TS 7 - vonkajšia 2,5 stĺpová s výkonom 400 kVA Škola (ZŠ)

TS 8 - vonkajšia 2,5 stĺpová s výkonom 160 kVA M.R.Štefánika

TS 9 – kiosková s výkonom 400 kVA Michalská ul.

TS 11 – kiosková s výkonom 250 kVA Areál Pohoda

Celkový inštalovaný výkon dosahuje hodnotu $P_i=2\,970$ kVA.

IMUNA Pharm, s.r.o., hospodársky dvor a štrkovňa majú vlastné trafostanice. IMUNA-PHARM, a.s., má 3 trafostanice s celkovým výkonom 3 150 kVA. Tieto trafostanice nie sú v správe VSE.

Samostatnú elektrickú sústavu na území obce má elektrifikovaná železničná trať, jej správcom je ŽSR.

Sekundárne rozvody ústiace na strane z transf. staníc sú vyhotovené z lán AlFe. Celá nn sieť je mrežová realizovaná vodičmi rôznych prierezov od 42 do 70 mm². Podperné body sú betónové.

Prípojky k jednotlivým užívateľom sú dvoj alebo štvorvodičové prípadne aj úložnými káblami. Nové prípojky sú riešené vzdušnými alebo úložnými káblami.

Obec má tohto času 372 obývaných bytov v bytových domoch, 442 obývaných bytov v rodinných domoch a 2832 obyvateľov.

ENERGETICKÁ BILANCIA:

V súčasnej dobe obec je plynofikovaná, rodinné domy používajú na vykurovanie prevažne zemný plyn, čiastočne aj palivové drevo, bytové domy sú vykurované prevažne diaľkovo z centrálnej kotolne na zemný plyn. Odberatelia sú zaradení do odberateľských skupín A a B.

Prehľad pre stanovenie spotrebiteľských skupín podľa Pravidiel pre elektrizačnú sústavu:

- kategória "A" - 85 % t.j. 438 b.j.-el.energiu využíva na svietenie a drobné domáce spotrebiče
- kategória "B" - 15 % t.j. 77 b.j. - detto ako "A" + príprava pokrmov a ohrev teplej úžitkovej vody.

Podielové zaťaženie za bytový fond:

Spotrebisko	Počet bytov celkom	Kategória A			Kategória B			Spolu
		Počet bytov	SbA kVA/b.j.	S max byt kVA	Počet bytov	SbA kVA/b.j.	S max byt kVA	
Šarišské Michaľany	840	756	0,402	303,912	84	1,676	140,784	444,696

Podielové zaťaženie za občiansku vybavenosť:

Druh zariadenia	Pi (kVA)	m	Pp (kVA)
Materská škola	60,0	0,68	40,80
Základná škola	150,0	0,68	102,00
Zdravotné stredisko	15,0	0,68	10,20
Zubná ambulancia	6,5	0,68	4,42
Lekárň	8,0	0,68	5,44
Obecný úrad	15,00	0,68	10,20
Knižnica	6,00	0,68	4,08
Hasičská zbrojnica	6,00	0,68	4,08
Dom smútku	10,00	0,68	6,80
Kostol	35,00	0,68	23,80
Fara, farský dom	20,00	0,68	13,60
Futbalový areál	15,00	0,68	10,20
Multifunkčné ihrisko	5,00	0,68	3,40
Viacúčelové ihriská	16,00	0,68	10,88
Obchody	120,00	0,75	90,00
Pohostinstvá, reštaurácie	250,00	0,68	170,00
Penzión	30,00	0,68	20,40

Autoservisy	45,00	0,68	30,60
Kozmetika	6,50	0,68	4,42
Pošta	10,40	0,68	7,07
Čerpacie stanice	75,00	0,75	56,25
Verejné osvetlenie	150,00	1,00	150,00
Spolu	1054,40	1,00	778,64

Výsledné podielové

zaťaženie za celé sídlo:

$S_{\text{celk.}} = S_{\text{max byt}} + S_{\text{vybav}}$

$S_{\text{celk.}} = 444,70 \text{ kVA} + 778,64 \text{ kVA}$

$S_{\text{celk.}} = 1223,34 \text{ kVA}$

Pri porovnaní hodnoty vypočítaného podielového zaťaženia s hodnotou inštalovaného výkonu je zrejma rezerva. Táto je využívaná pre podnikateľské prevádzky v bývalom hospodárskom dvore a drobné podnikanie v rámci rodinných domov. Vzhľadom na všeobecné opatrenia na úsporu energií sa nepredpokladá výraznejší nárast spotreby v nasledujúcom období.

Verejné osvetlenie.

Verejné osvetlenie v celej obci (VO) je riešené ako súčasť nn siete. Rozvod VO je vybudovaný lanom 25 /4 mm² upevneným na spodnej strane konzol NN siete. Svietidlá sú prevažne úsporné LED. Ovládanie VO je navrhované z rozvádzačov RVO, rovnomerne rozmiestnených po sídle, časovým spínačom alebo fotobunkou.

16. SPOJE A TELEKOMUNIKAČNÉ ZARIADENIA

Šarišské Michaľany sú súčasťou Uzlového telefónneho obvodu (UTO) Prešov, trasa primárneho elektronického optického kábla vedie v súbehu so železničnou traťou. Obec je na telefónnu sieť napojená z automatickej ústredne umiestnenej v budove pošty. Rozvody sú vedené po samostatných drevených podperných bodoch alebo na podperných bodoch NN siete vedľa hlavnej a miestnych komunikácií. Rozvod je ukončený v účastníckych rozvádzačoch, kde je cez skrine KJ SS 20 a KJ SS 40 sú prípojky vedené k jednotlivým účastníkom. Jednotlivé telefónne prípojky sú riešené vzdušnými prívodmi, v sídliskovej časti káblami v zemi. Pevnú telekomunikačnú sieť prevádzkuje spoločnosť Slovak Telecom.

Územie obce je pokryté signálom všetkých operátorov mobilných sietí.

Miestny rozhlas:

Rozvod miestneho rozhlasu je vyhotovený závesnými vodičmi uchytenými na samostatných podperných bodoch. Vždy po určitých vzdialenostiach sú na stĺpoch osadené reproduktory.

Ovládanie miestneho rozhlasu je z rozhlasovej ústredne v budove Obecného úradu.

Pri nových lokalitách bude potrebné rozšírenie jestvujúcich rozvodov podľa možnosti OÚ.

Príjem TV signálu:

Je zabezpečený prostredníctvom televíznych antén a satelitných parabol. Na sídlisku je káblový rozvod TV a R signálu s príjmom zabezpečeným stanicou na bloku Piatok.

Ochranné pásmo:

STN 73 60 05 stanovuje pre kábel spojového charakteru ochranné pásmo v šírke max. 1 m od ostatných sietí uložených v zemi.

Poštová prevádzka:

V obci je vybudovaná prevádzka pošty s automatickou telefónnou ústredňou.

17. ZÁSOBOVANIE PLYNOM A TEPLOM

Obec Šarišské Michaľany je plynofikovaná. Severovýchodnou časťou katastra obce vedie VTL plynovod DN200 Veľký Šariš – Sabinov s prevádzkovým tlakom 2,5 MPa, z ktorého je vybudovaný prípojný VTL plynovod DN150 PN 2,5 MPa, zaústená do regulačnej stanice RS Šarišské Michaľany – Prešovská 3000 m³/hod a regulačnej stanice Šarišské Michaľany – Imuna. Z tohto prípojného plynovodu je ešte napojený aj VTL prípojný plynovod DN80 PN 2,5 MPa vedúci ku regulačnej stanici RS Ostrovany. V samotnej obci je vybudovaná distribučná sieť STL – 100 kPa a NTL- 2 kPa. Táto sieť je vybudovaná z materiálu oceľ a PE. NTL sieť je zásobovaná uličnými regulačnými zostavami (URZ) STL/NTL. V severnej časti obce je vybudované aj anódové uzemnenie protikorózneho ochrany plynovodov SKAO Šarišské Michaľany, nachádzajúce sa na pozemku parc. č. 51/2. Miestne plynovody sú osadené v zemi na verejných priestranstvách v okrajoch miestnych ciest, v chodníkoch a plochách verejnej zelene.

Bilancia potreby plynu

1. Bytový fond

Bytový fond je zásobovaný zemným plynom naftovým pre účely vykurovania, prípravy TÚV a prípravu jedál.

Spotrebisko	Počet bytov	Bilancia potreby plynu pre domácnosti			
		varenie	prípr. TÚV	vykurovanie	spolu
		m ³ /h	m ³ /h	m ³ /h	m ³ /h
Šarišské Michaľany	840	109,2	168	1260	1537,2

2. Občianska a technická vybavenosť :

Druh zariadenia	odber m ³ /hod
Materská škola	6,5
Základná škola	15,0
Zdravotné stredisko	3,5
Obecný úrad	4,5
Nákupné stredisko	10,0
Hasičská zbrojnica	1,5
Dom smútku	2,5
Fara, farský dom	5,0
Futbalový areál	3,5
Obchody	12,0
Pohostinstvá, reštaurácie	15,0

Penzión	12,5
Autoservisy	5,0
Pošta	3,4
Spolu	99,9

3. Výrobné zariadenia

Údaje o potrebe plynu pre výrobné zariadenia v obci nie sú k dispozícii. Najväčší podnik, IMUNA-PHARM, je zemným plynom zásobovaná zo samostatnej regulačnej stanice v areáli podniku.

Potreba plynu pre obytnú časť obce je 1 637,1 m³/hod. Vzhľadom na všeobecné opatrenia na úsporu energií sa nepredpokladá výraznejší nárast spotreby v nasledujúcom období.

Zásobovanie teplom

Zásobovanie teplom v obci je individuálne formou objektových kotolní v rodinných a bytových domoch a objektoch občianskej vybavenosti. Bytové domy, ktoré boli v minulosti vykurované z centrálného zdroja tepla, sa postupne odpojili a aj obyvatelia bytových domov si zabezpečujú teplo a teplú vodu individuálne prevažne formou domových kotolní. Pôvodná kotolňa na sídlisku nie je v prevádzke od roku 2015. Hlavným médiom na získavanie tepla a teplej vody v obci je plyn.

18. HODNOTENIE SYSTÉMU ZELENĚ

Obec sa nachádza v intenzívnej poľnohospodárskej oráčinovej krajine s minimálnym podielom krajinné zelene. V obci prevláda zeleň súkromných záhrad.

18.1. VEREJNÁ ZELEŇ

a) Parky a menšie parkovo upravené plochy

V obci sa pri pôvodnom kaštieli nachádzal park, ktorý mal prírodno – krajinársky charakter, dodnes sa z neho zachovala časť v najbližšom okolí kaštieľa, ktorá tvorí menší park v areáli Obecného úradu s rozlohou 1,0 ha. Je pamiatkovo chránený Park má reprezentatívno-spoločenskú funkciu, je v ňom vybudované detské ihrisko a vyvýšené pódium na kultúrno-spoločenské akcie.

V severnej časti obce je areál bývalého cintorína, ktorý dnes slúži ako plocha verejnej zelene. Sú na ňom niekoľko starších stromov, pozdĺž Michalskej ulice mladé stromoradie, detské ihrisko a niekoľko historických náhrobných dosiek. Ploche chýba kvalitnejšia parková úprava a vybavenie drobnou architektúrou (lavičky).

Plochou verejnej zelene je aj parkovo upravená plocha medzi nákupným strediskom a Prešovskou ulicou v centre obce. Parkové úpravy plochy sú nízkej kvality, ktorá je odrazom staršej koncepcie a len základnej údržby. Negatívom je aj existencia samostatného pozemku rodinného domu v strede priestoru a utilitárne zmenšovanie disponibilnej plochy na doplnkové funkcie (parkovisko, multifunkčné ihrisko).

Kvalitnejšie malé parkovo upravené plochy boli realizované pri nedávnych stavebných úpravách niektorých miestnych ulíc (Kpt. Nálepku, Sabinovská).

b) Líniová zeleň

Sprievodná líniová zeleň sadovníckeho typu sa v sídle nevyskytuje. Líniová sprievodná zeleň (stromoradia) nie sú ani pozdĺž ciest mimo zastavané územie obce.

18.2. ZELEŇ BYTOVÝCH A RODINNÝCH DOMOV

Bytové domy v sídliskovej časti obce majú vytvorené okolité zelené plochy charakteru obytnej zelene. Ich sadovnícka úprava je prevažne nedostatočná, chýba vybavenie drobnou architektúrou. K obytnej zeleni patria aj úžitkové záhrady obyvateľov bytových domov vytvorené pri areáli základnej školy a pri bytových domoch na ulici M.R. Štefánika. Úplne nedostatočná je úprava okolia posledného bytového domu na konci ulice M.R.Štefánika, spôsobená výstavbou nelegálnych provizórnych stavieb.

Zeleň rodinných domov tvorí prevažnú časť zelených plôch obce. Tvorí ju zeleň predzáhradok, prídumových záhrad a sádov, ale často aj plocha prilahlých záhumienkov s vyskytujúcimi sa ovocnými stromami. Jej estetická úroveň je všeobecne nízka, aj keď je pomerne rozdielna pri jednotlivých domoch. Najmä pri starších domoch chýba správne členený pozemok na okrasnú, obytnú a hospodársku časť, chýbajú najmä obytné časti. Zväčša je lepšia situácia pri novších rodinných domoch, kde už prevláda obytná a okrasná zeleň.

18.3. ZELEŇ AREÁLOV OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI

Školské areály a bývalý detský domov sú zariadeniami, ktoré majú vo svojom areáli vonkajšie zelené plochy, účelovo riešené podľa prevádzkových potrieb, ich kvalita je priemerná. Väčšina ostatných objektov občianskej vybavenosti v zastavanom území obce nemá vybudované väčšie areály a v ich rámci plochy zelene. Ako nedostatočné je potrebné hodnotiť aj parkové úpravy športového areálu a cintorína s domom smútku. Kvalitnejšiu sadovnícku starostlivosť by bolo vhodné zabezpečiť pre areálovú zeleň r.-k-. kostola.

18.4. ZELEŇ VÝROBNÝCH AREÁLOV, HOSPODÁRSKA ZELEŇ

Hospodársky dvor v severnej časti obce nemá osobitné sadové úpravy, nespevnené plochy tvoria malé trávnaté plochy a len solitérna výsadba drevín. Lepšie sadové úpravy a aj pravidelnú údržbu má areál IMUNA-PHARM, aj tu by ale bolo možné kvalitatívnu úroveň plôch zelene zvýšiť.

18.5. ŠPECIÁLNA ZELEŇ

Sprievodná zeleň komunikácií v zastavanom území obce nie je vysadená prevažne pre nedostatok miesta. V areáloch vodných zdrojov sú v súlade s príslušnou vyhláškou prípustné len trvalé trávne porasty.

Na pravom brehu rieky Torysa v území za futbalovým ihriskom od areálu kompostoviska po hranicu katastra sa nachádza záhradkárská osada, ktorá pokračuje aj v susednom katastri mesta Veľký Šariš. Osada má hospodársko-rekreačnú funkciu, hospodárske plodiny a ovocné stromy dopĺňajú aj malé plochy okrasnej zelene.

18.6. KRAJINNÁ ZELEŇ

Kataster obce tvorí intenzívne poľnohospodársky využívaná krajina s veľmi malým podielom prirodzenej krajinnej zelene. Jediným malým lesným celkom je hospodársky les v lokalite Giráš na severnom okraji katastra, tvorený prevažne bukovo-dubovým porastom s prímiesou borovice. Lesík funguje ako významné refúgium pre zver a vtáctvo s výbornými úkrytovými a potravinovými vlastnosťami, s možnosťou hniezdenia aj dravých druhov vtákov.

Krajinnú zeleň v katastri obce tvorí najmä sprievodná zeleň vodných tokov. Najvýznamnejším je biokoridor rieky Torysa, kde je pomerne široké pásмо štrkovitých plôch, tzv.kamencov. V existujúcich sprievodných porastoch prevládajú vrbiny, topole a jelše. Výrazné sú aj línie sprievodnej zelene okolo Veľkého potoka v severovýchodnej časti katastra a Uzovského potoka na severovýchodnej, Ketelského potoka na severozápadnej

a bezmenného potoka na juhovýchodnej hranici katastra. Základnú kostru krajinnej zelene dopĺňajú dve samostatné línie – pás zelene na terénnom zlome (strmom svahu) vedúcom po východnom okraji zastavaného územia obce až ku Veľkému potoku, a náletovou zeleňou pretransformovaný pás bývalého sadu na obdobnom terénnom zlome vedúcom pozdĺž cesty I. triedy od obce smerom ku Sabinovu. Uvedená líniová krajinná zeleň vodných tokov a terénnych zlomov je najvýraznejším krajinotvorným prvkom v katastri aj základným prvkom zachovania aspoň minimálnej miery biodiverzity dotknutého územia.

19. OCHRANA PRÍRODY

Celé k.ú. Šarišské Michalany leží v prvom stupni územnej ochrany v zmysle zákona o ochrane prírody. V riešenom katastrálnom území sa nenachádzajú chránené územia národnej siete chránených území a nenachádzajú sa tu ani územia európskej siete chránených území NATURA 2000.

V riešenom území sa nachádzajú biotopy národného a európskeho významu:

- nížinné a podhorské kosné lúky Lk1 (kód NATURA2000:6510) v lokalite Giraš a v areáli vodných zdrojov Imuny
- Dubovo-hrabové lesy karpatské Ls2.1. stredná a južná časť lesného porastu v lokalite Giraš
- Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy Ls5.1 (kód NATURA2000:9130) – severná časť lesného porastu v lokalite Giraš

ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Kataster Šarišských Michalian je takmer celý odlesnený a tvoria ho prevažne poľnohospodársky využívané pozemky s prevahou ornej pôdy. Prirodzené alebo prírode blízke spoločenstvá majú v dotknutom území minimálny podiel, ide o takmer úplne premenenú a preto ekologicky nestabilnú krajinu. Stupeň ekologickej stability stanovený podľa evidencie pozemkov je veľmi nízky:

Kultúra pozemkov	Výmera - ha	Koeficient ekol. stability	Váha prvku
Orná pôda	560	0,77	431,20
Lúky a pasienky	62	4,00	248,00
Záhrady	22	3,00	66,00
Ovocné sady	1	3,00	3,00
Lesy	44	5,00	220,00
Vodné plochy	24	4,00	96,00
Zastavané plochy	138	1,00	138,00
Ostatné	80	0,50	40,00
Celkom - SES	931		1,33

Minimálny možný stupeň ekologickej stability je 0,5, maximálny 5,0. Stupeň ekologickej stability katastrálneho územia Šarišské Michalany je nízky - 1,33, z čoho je zrejmé, že v dotknutom území je potrebné zvýšiť podiel ekologicky stabilných plôch - krajinnej zelene, trvalých trávnych porastov, vodných plôch, záhrad a pod.

Posilnenie ekologickej stability krajiny je potrebné riešiť aj v návrhu lokálneho systému ekologickej stability. Pre riešenie lokálneho systému ekologickej stability v katastri obce sú najvýznamnejšie tieto prvky:

- nadregionálny biokoridor Torysa tvorený riekou Torysa a sprievodnými lužnými porastmi a nížinnými lúkami
- maloplošný lesný porast a pasienky na jeho okraji v lokalite Giraš na severnom okraji katastra, tvoriaci lokálne biocentrum
- sprievodná zeleň okolo miestnych malých vodných tokov - Uzovského, Veľkého a Ketelského potoka a odvodňovacieho kanála vedúceho od Imuny ku rieke Torysa ako lokálne hydrické biokoridory
- líniová zeleň terénnych hrán vedúcich po východnom okraji zastavaného územia obce od cesty I. triedy po Veľký potok a pozdĺž cesty I. triedy od zastavaného územia obce smerom na Sabinov ako lokálne terestrické biokoridory.

Nedostatok krajinej zelene sťažuje prirodzenú migráciu zvere v dotknutom území, čo ešte viac skomplikuje výstavba ďalšej cestnej komunikácie – severovýchodného obchvatu obce preložkou cesty I. triedy. Hlavným migračným koridorom v dotknutom území je priestor biokoridorov Veľkého a Uzovského potoka na severovýchodnom okraji katastra, v tomto území nie je vhodné umiestňovať akúkoľvek zástavbu. Bezzásahovou prírodnou zónou má byť aj biokoridor rieky Torysa ako biotop s výskytom zákonom chráneného druhu Bobor európsky (*Castor fiber*).

20. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Ovzdušie

Obec Šarišské Michaľany leží v oblasti, ktorú nezasahuje žiadny významnejší diaľkový ani lokálny zdroj znečistenia ovzdušia.

Miestne zdroje znečistenia sú:

- emisie spaľovacích motorov z dopravy
- dym z domácich kúrenísk (prevažne zemný plyn).

Miestne zdroje sú vzhľadom na ich veľkosť a charakter len malými zdrojmi znečistenia ovzdušia.

Voda

Kvalita vody v drobných miestnych tokoch je veľmi dobrá, je ohrozovaná len povrchovými vodami z okolitých plôch. Kvalita vody v rieke Torysa je nízka, je ovplyvňovaná zaústením a priesakom nečistených odpadových vôd. Riziko znečisťovania odpadovými vodami z domácností sa postupne znižuje postupujúcou výstavbou splaškových kanalizácií a čistiarni odpadových vôd v povodí. Celé územie je významnou vodohospodárskou oblasťou, v katastri je vybudovaných viacero vodných zdrojov, ďalšie sú aj v susedných katastroch.

Obyvateľstvo je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu. Voda v studniach v obci nie je významnejšie znečistená a prevažne je vhodná aj na pitie.

Pôda

V riešenom území nie sú žiadne znehodnotené pôdy ani žiadne zdroje znečistenia pôd. Na niektorých väčších veľkovýrobných obrábaných plochách ornej pôdy sa vodná erózia prejavuje splavovaním ornice, v obdobiach sucha sa môže prejaviť aj veterná erózia.

Obytné prostredie

V riešenom území sú vymedzené tieto pásma hygienickej ochrany:

- PHO hospodárskeho dvora živočíšnej výroby - 50 m
- PHO ČOV - 100 m
- PHO vodných zdrojov I. a II.stupňa

Tuhé odpady

Tuhý domový odpad z obce v súčasnosti odváža zmluvný vývozca spoločnosť Mária Pedersen na regionálnu skládku v blízkych Ražňanoch. Táto spoločnosť zabezpečuje aj separovaný zber odpadu. Jednotlivé objekty v obci sú vybavené 110 l smetnými nádobami na zmesový aj separovaný odpad.

Obec zabezpečuje zber biologicky rozložiteľného odpadu a prevádzku kompostoviska nachádzajúceho sa za areálom futbalového ihriska. Jeho umiestnenie v území ohrozovanom povodňami pri prietoku Q_{20} -ročnej veľkej vody nie je vhodné.

21. ZÁUJMY OBRANY ŠTÁTU

V katastri obce ani v nej samotnej nie sú žiadne objekty alebo zariadenia rezortu obrany štátu.

22. SÚHRNNÉ ZHODNOTENIE MOŽNOSTÍ VYUŽITIA ÚZEMIA A VYTÝČENIE HLAVNÝCH ÚLOH K RIEŠENIU

Obec Šarišské Michaľany je veľké vidiecke sídlo s hlavnou obytno-výrobnou funkciou a doplnkovou obslužnou funkciou. Leží vo vidieckej krajine vo významnom urbanizačnom priestore a urbanistickej osi vyššieho významu. Z hľadiska krajinného potenciálu sa katastrálne územie Šarišské Michaľany hodí na výstavbu aj veľkých miest s potrebnou infraštruktúrou, je vhodné aj na poľnohospodárske využitie, ale málo atraktívne pre cestovný ruch.

Počet obyvateľov obce v posledných rokoch stagnuje až mierne klesá, čo je dôsledkom všeobecného demografického javu zníženia pôrodnosti a migrácie zo sídla súvisiacej s poklesom pracovných príležitostí. Predpokladaný počet obyvateľov pre rok 2050 je 3000 osôb. Tento predpoklad vychádza zo súčasného rastúceho záujmu o výstavbu rodinných a bytových domov v obci doloženého žiadosťami o vyčlenenie nových plôch pre bytovú výstavbu v územnom pláne obce. Rozvoj bývania sa preto bude odvíjať od rastu počtu bytov pre rast počtu obyvateľov založenom sčasti na prirodzenom prírastku a sčasti na migrácii do sídla, ale aj od znižovania obľožnosti bytov a náhrady nevyhovujúcich objektov. Je potrebné navrhnuť plochy pre novú výstavbu cca 275 bytov prevažne v rodinných domoch (vrátane 30%-nej rezervy), a to prevažne na nových plochách mimo súčasne zastavané územie obce, lebo v ňom nie sú väčšie územné rezervy pre intenzifikáciu zástavby. V súvislosti s plánovanou výstavbou priemyselného parku v Sabinove-Orkucanoch je potrebné riešiť aj alternatívu väčšieho rozsahu výstavby bytov v obci a formovania sídelného pásu v smere na Sabinov.

V oblasti občianskej vybavenosti je potrebné v obci vybudovať najmä kultúrno-spoločenské stredisko (kultúrny dom), maloplošné ihriská pre ďalšie druhy športu a zariadenia pre seniorov vrátane domova dôchodcov. Je potrebné zvážiť možnosť výstavby letného kúpaliska. Vhodné je posilňovanie vybavenostného centra obce dostavbou alebo prestavbou ďalších objektov občianskej vybavenosti. Riešiť je potrebné budúce využitie

areálu bývalého detského domova na ulici M.R. Štefánika a vytvorenie služieb pre cykloturistov v nadväznosti na vybudovanú cyklomagistrálu EuroVelo11.

V územnom pláne je potrebné riešiť novú zónu na výstavbu malých podnikateľských zariadení v obci mimo obytné plochy ale aj mimo bývalý hospodársky dvor tak, aby obslužná doprava neprechádzala obytnými časťami obce. Navrhnuť je potrebné aj nové umiestnenie obecného kompostoviska alebo jeho ochranu pred povodňovým ohrozením.

Dopravný systém v obci treba prehodnotiť tak, aby zohľadnil predpokladaný rozvoj obce a organizáciu dopravy po vybudovaní preložky cesty I. triedy. Je potrebné zaviesť hierarchickú kategorizáciu komunikácií a ich úpravu na potrebnú kapacitu, dobudovanie chýbajúcich chodníkov a parkovísk. Je potrebné vytvoriť podmienky pre ďalší rozvoj cyklistickej dopravy sieťou lokálnych cyklistických komunikácií a trás nadväzujúcich na cyklomagistrálu a podporujúcich aj miestnu obslužnú dopravu (do práce, do školy a pod.) Je potrebné navrhnuť potrebné zariadenia na zavedenie integrovaného systému dopravy s výraznejším podielom železničnej dopravy.

V oblasti inžinierskych sietí je potrebné riešiť najmä posilňovanie elektrickej sústavy umožňujúcej znižovanie využívania fosílnych palív vrátane výroby elektrickej energie v lokálnych fotovoltických zdrojoch. Vodné hospodárstvo je potrebné riešiť koordinovane s Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou.

Je potrebné riešiť rekultiváciu územia po ťažbe štrkov pri Toryse. V celom dotknutom katastrálnom území je potrebné navrhnuť formu posilňovania koridorov krajinej zelene, vytváranie biopásov v poľnohospodárskej krajine a vodozádržné opatrenia ako súčastí opatrení na posilnenie biodiverzity a znižovanie dôsledkov klimatickej zmeny na životné prostredie.

.....